

Mercedes Benz

E L S Ő F E L V O N Á S

Első jelenet

(vadul, vagyis hangosan végighallgatjuk Janis Joplin Mercedes Benzét, majd Úr, Lucifer mint két barát sétálnak át az üres színpadon menő yuppie-s öltönyökben, de klasszikus úristen-ördög kiegészítőikkel, pata stb.)

LUCIFER

A baj,
a baj a világgal ott kezdődött...

ÚR

Milyen baj? Nincsen itt semmi baj. A teremtés oké. Hódolat illet, nem bíralat. Itt minden az én munkámat dicséri.

(valami nagy zajjal leesik)

LUCIFER

Igen, hallgatlak.

ÚR

Most mi van? Valami leesett, aminek le kellett esnie. Szerinted a gravitációt ki teremtette?

LUCIFER

Newton.

ÚR

Na de Newtont?

LUCIFER

Az öreg Newton.

ÚR

Elég már. Jegyezd meg, Lucifer, a mondat én vagyok. Te legföljebb lábjegyzet.

(csönd)

Mindent én teremtettem. Például a Mercedest is én teremtettem. Egyébként a Skodát is. Valamint a Trabantot is.

LUCIFER

Tudom, hódolat illet, nem bíralat. Kétütemű hódolat.

ÚR

Téged is én teremtettelek.

LUCIFER

Nobody is perfect. Mondd, uram, nem akarnál venni nekem egy Mercedest?

ÚR

Összekeversz, bazmeg, a lottó-ötthalálattal. *(kimegy)*

LUCIFER

(utánaszól)

Győztél felettem, mert az végzetem,
Hogy harcaimban bukjam szüntelen,
De új erővel felkeljek megint.

(csönd)

A baj a világgal ott kezdődött, amikor ő ironikus lett. A harag Istene minden, csak nem kényelmes – de követhető. A szeretet Istene minden – de nehezen kö-

vethető. Az iróniát meg kellett volna hagyni nekünk, a teremtettjeinek. Baj a világgal?, mondta. Milyen baj?, mondta. Ez a létező világok legjobbika, mondta. Na, ki vagyok segítve...

(a közönségnek)

Nem akkor van baj, ha benne nem hisztek, ez bagatell, mondhatni, manapság hozzátartozik a jó modorhoz... Akkor van baj, kedveskéim, ha már benne sem hisztek.

(csönd; majd az Úr visszaszalad)

ÚR

Nehogy már tied legyen az utolsó szó. Figyelj. Ismered a Jób-sztorit, nem?

LUCIFER

Ne felejtse el, kettőnk közül én vagyok az értelmiségi. Offé vagyok az Írásokban, e grandiózus öndicséret-gyűjteményben.

ÚR

A szerénység nem erősség, de ez legyen a te problémád.

LUCIFER

Ez nem probléma.

ÚR

Hát ez a probléma... De most nem erről van szó. Van egy magyar család. Laktak itt is, Bécsben, de magyarok. Te ismered a magyarokat? *(Lucifer pofát vág, hajjaj, de még mennyire)* Mindegy. Szóval szeretem ezt a családot, már évszázadok óta. Jó emberek.

LUCIFER

Nincsenek jó emberek, csak szerencsések.

ÚR

Ezek elég szerencsések, mondom, szeretem őket. Hát vedd el a szerencséjüket, fogadjunk, akkor sem fordulnak ellenem, akkor sem árulják el a jót.

LUCIFER

(félre)

Úriember biztosan nem fogad.

Fogadjunk.

ÚR

Menj, és légy álnok. Vereséged fényes leend.

LUCIFER

(hajlong)

Egy öröm volt, uram, önnel üzletet köthetni. *(sötét)*

Második jelenet

LUCIFER, GRÓF/ÍRÓ *(grófi ruhában, akármit is jelentsen ez)*

LUCIFER

(hátról sűg)

Mondd csak. Ne hallgass senkire, csak magadra. Én, én, én.

(csönd)

Gyerünk. Szívesen... mondd, ami szíveden, a szádon... Küzdést kívánok, diszharmoniót... Mondjad... Szívesen elkövetnénk...

GRÓF

Szívesen elkövetnénk rutintalan színpadi szerzők szokásos tévedését és fölösleges erőfeszítését, és azonnal rendezni kezdenék a darabot. Most például azt képzeljük, hogy érdemes önöknek elmondani a színpadi utasításokat. Noha tudjuk, ezek segédegyenesek, a főnökség pedig...

(mélyen meghajol)

Allah dicsérje nevét, ez most hogy jött ide?, szóval a főnökség úgyis azt tesz, amit akar, fölhasználja, legyint rá, csipeget belőle.

Azaz nem is biztos, hogy itt állok... Ebből elég, ott állok, ahol állok, ha egyáltalán állok, és nem húztak ki a darabból. Mindazonáltal ne essünk a szerénység csapdájába... Emlékeznek még a Trabant zseniális használati utasítására? A reálisan létező szocializmus példamondata: „A Trabant útfekvése kitűnő, gyorsulása kifogástalan. Ez azonban nem szabad, hogy könnyelműségre csábítson.”

Semmiképp, könnyelműségre semmiképp. Diktatúrában ezt jó tudni. Kell tudni. Semmi könnyelműség, semmi remény. Aki reménykedik, az védtelen.

(csönd)

Aki reménykedik, az védtelen. Szép gondolat. Aki reménykedik, az vesztt. Ez is szép. Teli vagyunk szépségekkel. De hát hol van már a tavalyi Trabant?

Busszal járunk. Vagy Honda Civickel. Vagy gyalog. Vagy ülünk otthon.

Dologra. Mint tetszenek látni, a színpad üres. Szerintünk zene is szól.

(Karl Gott Lady Karneválja szólal meg)

Nem. A Gott, a Gott mint Gott még jól jönne, de nem. *(Beethoven V., Gróf nagyon rázza a fejét; csönd)*

Mi volna, ha Janis Joplin Mercedes Benzé? A hihetetlen nevetgéléssel a végén?

(szól a Mercedes Benz, nagyon hangosan; áhítatosan hallgatják)

LUCIFER

(utánozza a nevetést)

Csak nem ördögi kacaj?

GRÓF

Azt szeretnék, ha ilyen lenne az előadás: réműlet, vídamság, bizakodás, kilátástalanság. Mosom kezeim, rendezői feladat, Pollack úr reszortja... A kacagás a végén... Erős és rémült, és mégis vidám, kicsi nevetés. Hallhatnánk újra? (*Luciferhez*) Nem tőled.

(*Joplin-nevetés*)

Szerintem itt van vége a jelenetnek.

(*rövid, gyors sötét, még a sötétben Lucifer hangja*)

LUCIFER

Sok a szöveg, öregem, kéne már egy kis drámai cselekmény.

Harmadik, avagy Elhagyható jelenet

GRÓF

(*kivont karddal egy hintalovon*)

(*csönd*)

LUCIFER

Na, gyerünk már! Fölvétel indul!

GRÓF

Előre, fiaim, előre magyarok! Magyarok?

(*csönd*)

Szlovákok. Szlovákok?

(*csönd*)

Osztrákok. Osztrákok?

(*csönd*)

Törökök. Törökök?

LUCIFER

Na most hogyan tovább? Oroszok? Azt azért mégse. Mindenki? Akkor ki marad otthon? És főleg ki az ellenség?

(*félre*)

Nem is olyan ostoba. Az ellen az önnön szívükben lakozik. Ott vert tanyát. Az enyémben persze nem (*eléggedetten vigyorog*), az enyém üres! Üres! A legszebb szó! (*hűvösen*)

Ez is azt hiszi, hogy egy ló önmagában már drámai cselekmény. Nyi-ha-ha-ha. (*sötét*)

Negyedik jelenet

GRÓF

Nagy zszisegással jönnek a szereplők; mintha muzsikusok gyakorolnának, hangolnának. Van, aki a hangját próbálva skálázik, másik a szövegét mondja, vagy be-

szélget. Esetleg kis magánszámok – írjuk meg?, igaz, ki más –, vagy gyakorolnak valamit, ami majd később lesz a darabban. De az egész elég gyors, pantomimszerű, paródiaszerű. Ez közben most megtörténik.

(*megtörténik*)

LUCIFER

Nincsen itten elfeledkezve valamiről? Rendben, hogy színház az egész világ, de mi van a színházzal? Díszerő?

GRÓF

Erről megfeledeztem. Gyerekek, hozzon mindenkinek magával egy romdarabot, kis Sziszifusz-paródiák, de nem kell túlszólalni. (*nézőknek*) Közben mintha az öltözőben volnánk – csak most! csak önöknek! –, kifeszítik maguk, beöltöznek, kiöltöznek, púderoznak, mi egymás. Második Szerető! Merre vagy? Te jössz. (*nézőknek*) Egyszerű lány a népből, ha értik, mire gondolok.

MÁSODIK SZERETŐ

Napfényben,
napfényben úsznak a melleim.

GRÓF

Akár egy poén, egy tréfa csattanója, ráugrik a mellére a reflektorfény. Hopp, úgy, nagyon jó.

MÁSODIK SZERETŐ

Gyerekek, lámpás emberek! Milyen fény ez? Milyen szigorú fény?! Milyen szomorú fény?! Nem kihallgatásra vannak a melleim! Vagy igen?

(*összefogja elől őket, hozzájuk beszél*)

Azonnal valljatok be mindent! Hallgattok, gyaur kutyák, hitetlen ebek? (*fenyegetően*) Egy nevet kérünk. Értem. (*hirtelen ordít; mindenestre nagyon fenyegetően*) Azt hiszed, patkány, hogy a fájdalom valami alsóbbrendű, *testi* dolog? (*babusgatva a melleket*) Tévedtek, édeseim. És fogadjatok el egy jó tanácsot éntőlem. Ingyen adom: féljete, most igazán féljete...

LUCIFER

(*félre*) Remek, megjelent a színpadon a félelem. A közép-kelet-európai lét sine qua non-ja. Egy csipetnyi félelem, egy kis adag réműlet és egy lehetetnyi rettegés – rázd össze, tégy hozzá kevéske nacionalizmust, szórd meg rasszizmussal, antiszemitizmusból csak éppenhogy, az íze végett, kis nemzeti frusztráció, melyet természetesen nacionalista nagypofájúsággal kompenzálunk, és koktélnkat érteni fogják itt is, ott is, emitt is, amott is.

GRÓF

Eközben az Úristen érdeklődve nézegeti a melleket, szájalommal, izgalommal, civilként és a Mindenhatóként is; nagy színészi lehetőség.

ÚR

Látszólag. Ahogy azt íróasztalnál elképzelik.

GRÓF

Nagy romdarabot cipel a fölépítendő romos kastélyhoz, klasszikus Atyaúristen-jelmezben, ne kérdezzék, hogy az milyen. Hát ilyen. És ezt már előbb is kellett volna mondanom. Szóval eléggé macsósan gukkerozva a kolleginát. Aki végre észreveszi. Lassan tudott elszakadni a melleitől. Van ilyen. Ezt majd egy másik darabban részletezzük.

MÁSODIK SZERETŐ

Mi atyánk, ki vagy a mennyekben.

ÚR

(legyint)

Menny? Milyen menny?

GRÓF

Esetleg előveszi a kéziratot, csapkod vele, illetve ebbe már nem akarok beleszólni.

ÚR

(csapkod az elővett kézirattal)

Ebben aztán semmi, semmi menny nincs. Kérdezem én úgy is mint magánember és úgy is mint Úristen, ha nincs menny, hogyan lehetne Úristen?

Menny és Úristen kéz a kézben járnak, akár Lolka és Bolka.

(nézi az épülő romot)

Várom, kísértetkastély...

Nem az Istenek lakhelye.

LUCIFER

(az egyetlen, aki nem dolgozik, nem cipekedik)

Nem az Istenek lakhelye, Heidegger-idézet, hívnám föl a figyelmet. *(Úrhoz)* Nem vagy egy copyright-fanatikus... Az még hagyján, hogy kísértetkastélyban lakozna az Úristen, de hogy romot építeni... Eleve romot... Ki hallott már ilyet!

GRÓF

Ezt szerintem nekem kellett volna mondanom. Először azt, hogy olyanok ezek az én megjegyzéseim, mint mikor füttyülünk az erdőben, hogy ne féljünk. Aztán jönne az, hogy ki hallott már olyat, hogy romot építeni... Eleve romot. Ki hallott már ilyet?!

(sötét)

Ötödik jelenet

(Lucifer leveszi magáról az ördögkellékeket (vagy mégsem?), és előttünk áll az ügyvéd)

LUCIFER/ÜGYVÉD

(öltözés közben)

Lassan azért már elkezdődhetne a darab...

Hallani,

oh, gróf úr kérem,

hallani itt már mindent.

Hogy ki hallott már ilyet?

Mindenki, gróf úr,

mindenki mindent.

Gróf úr.

GRÓF

Hozzám beszél?

Mert mintha hozzám beszélne.

Gróf? Azt mondja, gróf?

Én nem vagyok az. Nó gróf.

Már nincsenek grófok.

Legalábbis Magyarországon nincsenek.

ÜGYVÉD

Hát, kérném tisztelettel, először is, nemdebar, nemdebar ez itt most nem Magyarország.

ÚR, ELSŐ SZERETŐ

(Első Szerető ún. magasabb körökből való, ez látszik rajta; mintha XIV. Lajos udvarából való volna – bár erről értekezni nem feladatom)

De az volt!!!

ÜGYVÉD

(Úrnak)

Te ebbe ne szóljál bele! Vagy a mennyek ura vagy a kisantant!

(Első Szeretőnek)

Nagyságos asszonyom.

ELSŐ SZERETŐ

Kegyelmes.

HAYDN

(úgy néz ki, mint Haydn)

Figyelemreméltó.

Egy szerető,

hogy egy szerető is lehet,

hogy egy szerető is lehet kegyelmes asszony,

figyelemreméltó.

(félre)

Úgy nézek ki, mint Haydn.

Nevem Joseph Haydn,

ezeknél vagyok muzsikusi beosztásban

alkalmazott.
Jó gazdáim.
Bár a szakszervezet találna ezt-azt.

ÜGYVÉD

Hogy mi volt Magyarország,
mi most,
és mi leend...
Kegyelmes asszony, kérném tisztelettel,
talán ne ezen a vonalon,
ezen a vonalon ne menjünk tovább.

ELSŐ SZERETŐ

(vállat von, akár egy utcakölyök)
Nincsen,
nincsen itten, apukám, semmiféle vonal...
Ténykérdés. Tényfaktum.
Nem kell rögtön beszarni,
senki sem akarja itt visszafoglalnia a –

ÚR

(felbődül)
Naaaa!
(buta arcot vág; milyen az? – összevissza lapoz a kéziratban?)
Gyerekek, ez már a darab?
Vagy megint politizáltok?
Nem találok a szöveghelyet...
Lapozok itt jobbra meg balra: semmi.
Nem találok.

HERCEG

(nagyapa és attól fölfelé: mindenki; alap-apa – lefordíthatatlan szójáték)
Édesapám
– ez én vagyok –,
szóval az amerikai jogrendre hivatkozva bepöröltem
az Úristent a nagy szárazság okán, kiégett a búza, és
így tovább. Első fokon meg is nyertem a pört, mert
az alperes nem jelent meg.
Hát... másodfokon...
(csönd; félig magának)
Képzeljünk el egy buta Istent.
Kedves, barátságos, csak éppen butácska.
Nem fog az agya. Néz maga elé. Lassú.
Áll, mint borjú az új kapu előtt.
Megteremtette a világot, és most nem érti.
Hát vagyunk így néhányan...
Nem hiszem, hogy jól járnánk egy ilyen Istennel.
A buta embert a legnehezebb becsapni.
Észre sem veszi.
(közönségnek)
Mint egy buta balhátvéd.
Cselez el erre, cselez el arra,
észre sem veszi.

És mi ennek a következménye?

Hát mi? Hát az, hogy a szünetben téged cserélnek le.
Butának lenni nem megoldás, higgyék el.
Igaz, az okosság se okvetlenül az.
Ha még kell ilyen életbölcesség, előadás után a rendelkezésükre állok.
Jobb ma egy túzok, mint holnap két veréb.

ÜGYVÉD

Haladjunk, kérem.
Másodszor is, kérném tisztelettel,
hogy fölvegyem az elejtett szálát,
hogy úgy mondjam, az elejtett grófi szálát,
hogy úgy mondjam, a grófi szlovák változatot, a pozsonyi változatot,
Pozsony, Bratislava, Pressburg...

ÚR

Nyögje már ki végre!

ÜGYVÉD

(először mint Lucifer, félre)
Hi-hi, ezt a részt szeretem a legjobban.
Nincs szerencsém,
az Urat nincs szerencsém ismerhetni.
Nem vagyunk bemutatva egymásnak,
így nem szeretnék a megszólíttatás kegyében részesülni.

ÚR

A megszólíttatás ke-he-gyében részesülni?
Te is az én teremtményem volnál, bazmeg?!

ÜGYVÉD

(félre)
Azt hittem, legalább a mennyekben nincs bazmeg.
Hát, bazmeg, tévedtem.
Micsoda tónus...!
Nos, kérném tisztelettel, gróf úr, kérem tisztelettel.
Nagyon kérem, ne szóljon most közbe, tisztelettel.
Nos. Másodszor pedig, kérném tisztelettel,
az nem úgy van, kérném tisztelettel,
hogy vannak grófok vagy nincsenek...
Én is ismerem az 1948-as nem tudom hanyas számú
rendeletet a címek eltörléséről.
Nem szeretném tréfába terelni,
akár egy elbitangolt marhacsordát,
a problémakört,
de hát azt is mondják Kálmán királyunk óta,
hogy márpedig boszorkányok nincsenek.
(nézegeti sorban a nőket, színpadon, nézőtérén)
Na ugye. Vannak.
Ám tovább szőném a szálát.
A gróf, a gróf az,
és ezt én magyarázom éppen a gróf úrnak?,
nagyon kérem, ne szóljon közbe,

a gróf az,
az kérem,
az kérem olyan, mint a...

ÚR

Nyögje már ki végre!
olyan mint a ... mi?
Most meg pityeregni kezd... egy ügyvéd...
Micsoda világ!
Még ha állítólag én teremtettem is.

ÜGYVÉD

A gróf, kérem szépen,
a gróf az olyan, mint a napsütés
vagy az eső,
egy kiadós zivatar,
hogyan szarrá ázik még az alsógatyánk is.
Nem jó idő vagy rossz idő,
nem nosztalgiazom, ne tessék félreérteni,
hanem... hanem... hanem...
A hagyomány, kérem szépen.
A tra-dí-ci-ó, kérem szépen.
Hagyomány nélkül nem létezik semmi,
se ország, se ember.
Se emberiség.

ÚR

Szépen beszél.
De nekem például nincs hagyományom,
nincs múltam,
vagyok az örök jelen.
Köztünk szólva, az idő a gyengém.
Például ritmusérzék, a ritmusérzékem nulla.
Nulla nullovics.
(csönd)

Ha még a jövőt is akarnám,
bebabálnám előre,
akkor komcsi volnék,
én volnék a kommunista.
Már nincsenek kommunisták,
egy szál se, sehol a világban,
felzabálta őket a saját hatalmuk.
Korrupáltak vannak, és örültek vannak,
akik kommunistáknak nevezik magukat.
Kár, hogy már nincsenek,
kezdetben jó ötletnek látszott.

(körbenéz)

Díszlet végre kész?
Vagy ehhez is hat nap kell?
Hétfőn jegyet vesznek, szombaton megnézik?
De mit tetszenek csinálni közben, in between, kedd,
szerda, csütörtök, péntek?
Mindegy, magánügy.
Szóval, hogy kész a be nem fejezhető? A rom?
Soha nem gondoltam volna,

hogyan az ember, az Ember!,
kit mégiscsak a saját képemre és hasonlatosságomra
alkottam, teremtettem!,
hogyan az ember egykoron,
konkrétan most, itt!,
– hanyadika van ma? mindegy –,
hogyan az ember a töredéket fogja
egészségesnek nevezni.
A töredéket egészségesnek!
Hogyan nem érzi, hogy a töredékből hiányoznék valami,
hogyan a töredék volna a természetes.
(csönd)
Így azután rólam is különöseket mond.
(csönd)
Ha mond egyáltalán valamit.
(csönd)
Gyere Janis, imádkozz. Kérlek.
Oh Lord, won't you buy me...
(sötét)

Hatodik jelenet

ÜGYVÉD

*(ne feledjük, ő Lucifer, így mintegy a világmindenségnek,
de minimum a közönségnek mondja az első mondatokat)*

Perelni, perelni, perelni!
Ha imádtok engem, ez mind a tietek létszen.
(csönd; tárgyszerűen)
Perelni kell, gróf úr, kérem, a leghatározottabban pe-
relni.

GRÓF

Ugyan, miket beszél.
Úriember nem pöröl.

ÜGYVÉD

(felre)
Ki beszélt itt úriemberről?
Az úriember az addig úriember... addig, ameddig...
(belezavarodik)
mindegy... szóval fúlra senki se úriember,
csak csipetnyit,
ízésítésül.
Az én praxisomban kizárólag úriemberekkel van dol-
gom, gróf úr.
Hát például itt van rögtön ön, gróf úr.

GRÓF

Itt vagyok.
(hirtelen csönd)
Volt egy őszám...

ÜGYVÉD

Ezt majd később, gróf úr.
Előbb a jelent, aztán az ősök.

GRÓF

(emelkedetten)

Nincsen jelen ősök nélkül. Ma van a tegnap holnapja.

ÜGYVÉD

Ezt majd később, gróf úr.

GRÓF

Volt egy ősöm,
egyébként itt a környéken született,
Galántán.

ÜGYVÉD

(félre, legyint)

Ezek mindig Galántán születnek. Nagy ügy, mondhatom. Mintha Galánta volna a világ közepe.

GRÓF

(emelkedetten)

Bölcsője e tájon ringott, s a család már a XI. században terjedelmes jószágokkal bírt a Csallóköz bőven termő lapályán.

ÜGYVÉD

Haladjunk, édes grófom...
Bőven termő lapály, ringó bölcső – nemá!
Szóval hogy is tetszett,
hogy is méltóztatott,
hogy is lett mondva?
Úriember nem pöröl,
kitűnő, a legteljesebb mértékben kitűnő.
Igazi grófi mondat, már megbocsát, gróf úr.

GRÓF

Hagyja már békiben ezeket a szerencsétlen grófokat!
Csak úgy tocsognak itt a grófokban,
mint... mint egy Holt-Duna-ágban.

ÜGYVÉD

(félre)

Nem lesz egyszerű ügyemet diadalra vinnem.
Lehet, hogy majd az segít, ami mindig:
asszonyát rávenni, mit férje nem akar,
hogy aztán akarja, mit asszonya.
Ha tetszenek érteni, mire gondolok.
Kérem szépen, ez nagyon költői,
ez a gróf-tocsogás,
de szabadjon a gyakorlatiasság szürke vizére
eveznem ügyünk ekhós szekerét.
Méltóztassék megspektálni ezen hivatalos anyagokat.

GRÓF

(félre)

Egyszerre beszél úgy,
mint a saját nagyapja meg a saját fia.
Üres formaságok és technokrata rámenősség.
Öregszem.
Hiányzik az apám. Jó volna vele beszélgetnem.
Tanácsot kérni.
Ő legalább egy kis ideig volt gróf is.

Hogy szokta maga mondani?

Mennyibe fáj?

És mennyibe fog ez fájni nekem?

ÜGYVÉD

Nos, kérem,

nos, kérem, ott még nem tartunk.

Még, úgymond, nem fáj semmibe.

De hát Krisztus koporsóját se őrizték ingyen.

Nos, kérem,

a tény az, hogy itt ez a kastély,

kastélynak látszó tárgy,

és itt van ön, gróf úr.

Ez a tényállás.

GRÓF

Minden grófért

pönalét

fogok levonni a díjazásából.

ÜGYVÉD

Megtisztelő, gróf úr, kérem szépen,

de ott még nem tartunk.

GRÓF

(félre)

Furcsa.

Meglepő és elkedvetlenítő,

hogy egy ilyen fiatal ember,

egy emancipált európai,

mindenestül századunk gyermeke,

és mégis,

inkább mondja, gróf úr, mint azt, uram.

Felfoghatatlan.

ÜGYVÉD

Van tehát egy grófunk,

ne tessék közbeszólni,

és van egy kastélyunk,

ezt a kettőt kéne összeboronálni.

Ezért vagyunk itt.

Én, ön, gróf úr, és kedves... a hölgy.

(Első Szeretőre mutat)

Kezeit csókolom.

(halkan)

Még beszélünk kell. Személyesen.
Azt remélem, pontosan vázoltam
a helyzetet, a feladatot,
a célkvócienszt.

GRÓF

Célkvóciens?
Boldogabb korokban ilyesmiért lefejezés járt.
Bakó súlyos pallosa villant.
Még hogy célkvóciens...
(*hirtelen*)
Engem nem érdekelnek a kastélyok.

ÜGYVÉD

(*Első Szeretőnek, gyorsan*)
Ugye megmondtam, hogy beszélünk kell.
Jaj, nemá!
Olyan nincs, hogy valakit ne érdekelnének
a kastélyok!
A kastélyai, a saját kastélyai.

GRÓF

Nem az enyém.

ÜGYVÉD

Ezért vagyunk itt.

GRÓF

Én nem!

ÜGYVÉD

Érdekes, ez felettébb érdekes.
Szabadna kérdeznem, hogy akkor
miért méltóztatik itten,
mi az oka, mi a célja, mi a...
Csak nem véletlenül idekeveredett?
Ment, mendegélt,
azután Pozsonynál véletlenül, ukk-mukk-fukk,
balra kanyarodott, s nem jobbra,
és máris itt állt a kastély előtt.
Kezében a táviratommal.

GRÓF

Lehet, hogy maga most szemtelenkedik?

ÜGYVÉD

Kizárt.
Az elvileg kizárt.
És mi áll a táviratban? Nos?

GRÓF

Tisztelt uram.
Na, megy ez bazmeg, nem csak a gróf.
Az iratokat beszereztem. Elindíthatjuk a retis...
a restiti... a restuti...

ÜGYVÉD

Restitucionálás.
Azt hittem, műveltnek tetszik lenni.

GRÓF

Szo-szo.

ÜGYVÉD

A Batáék beperelték az államot, és nyertek is.
(*csönd*)
Mondom, megnyerték a pert.
(*csönd*)
Akkor meg méltóztatik tetszeni nézni az iratokat?

GRÓF

Szeretek iratokat nézni. Érdekelnek. Öreg papírokat.
Ahogy a por, rájuk szítál az idő.
Az apám ideje,
a nagyapám ideje,
a nagyapám nagyapjának az ideje.

ÜGYVÉD

De szépen tetszik beszélni.
A szítáló idő meg az a kurva por az iratokra,
direkt főlemelő.
Szép. A por nem szép, de a szítáló idő szép.

GRÓF

Akár maradhatnék is.
Megvárnám a szítáló idő színpadi megjelenítését.
De szép legyen ám! (*sötét*)

Hetedik jelenet

(*talán elfelejtettük említeni, de kész a várrom; szoba,
Gróf alszik, Anya ül az ágya szélén, simogatja*)

ANYA

Aludj el szépen, kisfiam, aludj el. Álmodj szépeket.

ÚR

Asszonyom, de hát már alszik a fia. Már álmodik.

GRÓF

(*fölrezen*)
Mi a különbség az édesapám és az Isten közt? A különbség jól látható. Isten mindenütt ott van, ezzel szemben édesapám is mindenütt ott van, csak itt nincs. Nincs. Nincs. (*újra elalszik*)

ANYA

Nemcsak akkor szeretlek, ha megérdemled. Mindig szeretlek. Ebben biztos lehetsz egész életedben. Akkor

is szeretlek, amikor alszol. *(kicsit nevet)* Akkor is szeretlek, ha én alszom. Tanuld meg, kicsi fiam, a világ olyan, hogy én mindig szeretlek. Mindig. Aludjon bárki, te, én, Sztálin, II. Szulejmán, Peter Kovač dramaturg, édes nyál csoroghat a világ ajkán, és könnyű vagy vad hortyogások tölthetik be a világmindenséget, én akkor is szeretlek. Minden körülmények közt. Érted?

ÚR

De hát alszik, hogy érthetné?!

ANYA

Az én kisfiam mindent ért.

ÚR

(félre)

Fiúgyermek közelében az anyák letompulnak. Az én anyám is ilyen. *(pofát vág)*
Foglalkozzál, leányom, inkább a férjeddal, az jobban rászorul. Most menj, és ne vétkezz többé.
Míntha egy szakszervezeti bizalmi volnék... Ez a „gondoskodó Isten” felfogás... annyi a meló...

(csönd)

Gőgjében az ember Istenné vágyik lenni.

De gondolni,

tetszettek már arra gondolni,

édes publikum,

hogyan az Isten... az Isten meg hányszor szeretne ember lenni?

Ember! Un homme!

Végesnek lenni mily szép s vonzó!,

konkrétan, egyszerűen,

ellentétben a végtelenség ködös ígéreteivel.

Porból és porrá lenni micsoda izgalom,

halandónak lenni, kinek így minden pillanat:

nagy és értékes és egyszeri.

Embernek lenni, vagyis tudni, hogy felettünk őrököl a gondoskodó Isten...

(csönd)

Én bezzeg magányos vagyok,

felettem tényleg nincs senki,

még felhő se,

szóba nem áll velem senki.

LUCIFER

(messziről) Társalkodónőre vágyol? Legyek az udvarhölgyed? Fenség, mi a véleménye a gabčíkovói, úgy is mint bős-nagymarosi vízműről?

Bocsánat. Vethetünk más témát is. Magyar neofasiszták? Az jobb volna? Vagy a szlovák neók... Unatkozom. Kérem a köpenyem.

ÚR

Senki. Nem áll szóba velem senki.

Legföljebb imádkoznak hozzám,

ezek kilencven százaléka kunyeráló, azt adjál, Uram, attól ments meg, Uram, öt százaléka úgynevezett dicsőítés, ennek nagyobb része nettó talpnyalás, a maradék meg imának álcázott istenkáromlás... Hát még ezek a legérdekesebbek.

(csönd; odalép az ágyhoz)

Aludj, fiam.

GRÓF

(fölbred)

Apám!

(Úr mutatja, hogy tévedés, nem ő; itt akár vége is lehetne a jelenetnek; egymástól jól elválasztott, rövid jelenetek, ez van képzeletünk salétromos falán; Apa és Herceg és váratlanul Lucifer is mint apák fordulnak a fiú (Gróf) felé, üdvözlik őt, mindenki a maga módján, például a Herceg – gondolom – lazán integet, ahogy a király a népnek)

HERCEG

Fiam, beszédem van veled.

Attól tartok, valamit nagyon nem értesz.

Nem érted az időt, a történelmet, nem érted a hagyományt.

LUCIFER

(félre vagy direkt a közönségnek; vagy máshogyan)

Nincs evvel egyedül!

Senki nem foglalkozik az idővel,

csak csupán

(vigyorog)

a pillanattal.

Pillanat, maradj még!

Lehet, hogy győztem?

ÚR (hangja)

Nem lehet.

Győzni itt vagyok én.

LUCIFER

Oké, főnök. Fölajánlok egy döntetlent.

HERCEG

Úgy látom, azt hiszed, a hagyomány...

a hagyomány olyan, akár valami tárgy, amit megszerettünk, ragaszkodunk hozzá,

egy régi, szép tárgy,

egy szekreter, egy hímezett vánkos,

amelyet nézegethetsz, ha ahhoz van kedved,

vagy bevágod a szekrénybe, a sufniba, a padlásra,

mint régi, semmire se jó kacatot.

Ne szólj közbe. Nem szoktam hozzá. Ha hatalmad

van, tied a szó.

LUCIFER

(súgva)

Ám, ha tiéd a szó, nem biztos, hogy van hatalmad. Ami tuti, hogy ha nem tied a szó, akkor nincs hatalmad. Aki nem tud beszélni, az a legszegényebb.

HERCEG

Hallottam, szépen tudsz beszélni mindenről. De hát a szó... a szó az csak szó...

LUCIFER

(súg neki)

Van egy dél-afrikai közmondás: A szavak szépek, de a tojást a tyúkok tojják.

HERCEG

Van egy dél-afrikai közmondás: A szavak szépek, de a tojást a tyúkok tojják.

(ez is afféle jelenetvégszerű vagy belső jelenetvég, dallamvég; a tojás hívószóra megjelenik Öreg Szolgálóasszony; vagy fiatal; Vagy a Szerető? mindezt nem látjuk át)

SZOLGÁLÓ

Kezit csókolom.

Nem tetszik akarni egy kis rántottát? Vagy inkább tükörtojást?

(Herceg int, hogy nem ő, ez az Apa jelenete; esetleg mondja is)

HERCEG

Ne nekem, neki,
ezt neki mondja,
ő a tojásos,
a családban ő lett a nagy tojásos.

APA

Tükörtojás? Tüktoj? Lágy tojás nincs?

LUCIFER

(félre)

Nagy apa-fiú jelenet jó.
A lány tojás, amint generációkat kapcsol össze...
Ezeknek se maradt más,
csak a reggeli tojásszertartás... Meg ez a rom...

APA

(esetleg van lánytojási segédeszköz már előtte)

Figyelj, fiam.

Fontos dolgokat tanulhatsz meg.

A kést így kell fogni.

Ezüstkéssel ideális, az én kezem ennek a súlyára van beállva.

Te kezdjed alpakkával.

Ez felel meg a történelmi helyzetnek.

Egy lendületes mozdulat, nyissz,

és a bakó lesújt,

a tojások feje a porban.

GRÓF

(mint gyerek; áhítatosan, boldogan)

A király nem kegyelmezett!

A király az édesapám.

Az egész falunak ő a királya!

Uram, királyom, életem-halálom

kezedbe ajánlom.

APA

Hát ez nem sikerült elsőre.

Az alpakka nem az én műfajom.

GRÓF

Az én apám mindent tud...

Mindeközben a király hűséges alattvalója, én!,

vékony szeletekre vágja

a friss, szőke szegedi cipót...

LUCIFER

Szegedi cipó? Ilyen nincsen szlovákul.

Ez akkor is lefordíthatatlan, ha már lefordították.

Lehetne erre figyelni... Egy kis közép-európai udvariasság.

(félre)

Muszáj voltam közbeszólni.

Mint látom, itt családi jelenet

Fejlődik, szép talán az érzelmemnek,

De értelmemnek végtelen unalmas.

Legjobb elsompolyognom.

(félre a félrében)

Madách, Az ember tragédiája.

Nem állhatom ezeket a nagy érzelmi bőfögéseket...

Én és apám és lány tojás. Kint pedig a kommunista diktatúra jeges lehelete.

Egyfelől a meleg apai hatalmas tenyér,

másfelől ez a jeges lehelet.

A szív megszakad.

GRÓF

(lelkesen)

A szeleteket pedig csíkokra vágja –

APA

Jól van, hű alattvalóm, kicsi szolgám,

de inkább oszlopok azok,

oszlopok, melyeket az igazi ínycenek

– mint amilyen te meg én vagyunk –

vajjal tetéznek,

nem margarinnal, vajjal!

Hát ez konkrétan margarín.

Nem baj, fiam, mi, igazi férfiak, úrrá leszünk a problémán.

GRÓF

A kenyérozlopok legyenek karcsúak, de ne törékenyek.

(Szolgálóasszony talán mutatja, hogy ő maga is ilyen lenne: karcsú, de nem törékeny)

GRÓF, APA

(akár egy kétszemélyes tánckar)

A morzsákat a férfiakra jellemző felelőtlenséggel söpörjük le az asztalról, aztán a kenyérozlopot együtt, méltósággal beledöfjük a tojás sárga szemébe!

(Beledöfik, boldogok)

ÚR

Még hogy a tojás sárga szeme...!

Erről beszélek... ilyen hülyeség...

Ilyen szép hülyeség csakis az embernek juthat az eszébe.

LUCIFER

És a költészet, nagy jó uram? A poézis?

Az értelmetlen szépség fenségessége?

Az tán falhoz vert lófasz?

ÚR

Nix dajcs.

Megmondom az őszintét:

én inkább állok az olvasók, mint a költők pártján.

LUCIFER

A konkurencia, mi?!

Én titokban verselgetek.

Olvassak föl valamit, valami apróságot, egy négysorosot például vagy egy kis villámló afféle töredéket?!

ÚR

(rémulten)

Ne. Töredéket ne!

(csönd)

A tökéletlenség zsenialitása,

ez, ami az Úrnak nincs megadva...

Bár... jut eszembe... elvileg a tökéletlenség is része a mindennek. Vagyis...

LUCIFER

Azt nem mondanám, hogy vág az esze, mint a beretva.

Evvel nem vádolnám meg.

ÚR

Vagyis ha én vagyok a minden,

akkor a semmi is lehetnék.

LUCIFER

(félre)

Bocsi. A semmi én vagyok. A hiány, az üres.

Én így vagyok a minden, kispajtások.

ÚR

Semmi, minden... Ja igen!

Lenni vagy nem lenni: az itt a kérdés.

(csönd)

A magyarok szerint Shakespeare is magyar volt.

SZOLGÁLÓ

Szlovák! Shakespeare szlovák volt.

Ugyanott született, ahol Ondrej Varhola, úgy is mint Andy Warhol, Medzilaborcében.

ÚR

Úgy is mint Mezőlaborc.

SZOLGÁLÓ

Ne tessék kontrázni.

A mamájával, a Julia Zavackával is szlovákul beszélt.

ÚR

A Shakespeare? A William?

SZOLGÁLÓ

Ugyan, az Ondrej. A William ugyanabban a házban született. Bizony. Csak előbb. Előbb a William, aztán az Ondrej.

ÚR

(félre)

Pro primo a kis Andy már Amerikában született, a szülők valók innét. És nem szlovákul beszélgetett Julia a kis Andyvel, hanem egy magyar-ruszin keveréknnyelven...

(támadón)

Szlovák vagy magyar,

hát nem mindegy?!

MINDENKI

(aki a színpadon van, vagy a közelben)

Nem!

(csönd)

ÚR

Nem a túró!

Nekem mindenesetre tök mindegy!

Secko jedno.

GRÓF

(a tojás mellől segítőkészen)

Szlovák az eredetiben.

ÚR

Buzgómócsing.

Szóval az üdvösség szempontjából secko jedno, hogy szlovák vagy magyar.

És Shakespeare esetében talán még esetleg

szóba jöhetnének az angolok is.

Nekik is volna esélyük – talán.

Nem kell válaszolni.

(Megszólal Janis Joplin, oh Lord...)

Végre egy normális emberi hang.

(ez is egy dallamvég; vagy kis jelenetek ezek, határozotlan elválasztva; vagy ezt már említettük?)

APA

Közben kihült a tojás.

A kenyér apró gödreibe is beledermedt a sűrű, sárga lé.

HERCEG

Tán tágasabb,

tán tágasabb horizontra vethetnénk tekintetünket.

Szépek a kenyérgödrök,

de onnét hogyan fogunk eljutni szegény hazánk...

LUCIFER

(bohóckodva felzokog)

Szegény hazánk!

HERCEG

Kuss.

Szegény hazánk történelmének tragikus gödreire.

APA

A kenyérgödör a sárgájával egyfelől, a hazagödör a tragikumával másfelől.

GRÓF

(gyerek)

Jó, jó, de maradt egy tojás.

Kié legyen?

(csönd)

Azt javaslom,

édesapám, figyelsz?,

azt javaslom, azé legyen a maradék tojás, aki a szomorúbb történetet mondja.

Kezdem.

(Apa lehajtja a fejét)

Még nem is szóltam, és te lehajtod a fejed?

Akkor most mesélni kezdek... mesélni egy férfiről, aki elhagyta a feleségét... Mondom, aki elhagyta a feleségét.

APA

Szeretlek benneteket.

GRÓF

És mielőtt, mondom: mielőtt, azt mondanád, „Szeretlek benneteket”, és evvel a *történettel*, mondom, *történettel* megnyernéd versenyünket, fogom a tojást (*fogja a tojást*), mozdulatom gyors, mint a kígyók feje (*mutatja (?)*) –

APA

Erről nem volt tudomásom, hogy a kígyók feje gyors volna. Szerintem... nem tudom... hát a farka ugyan olyan gyors, mint a feje, nem?

GRÓF

Apa, ne kelleetlenkedj! Fő, hogy nincs tojás. Így az egész tárgyaltalan lett. És csönd.

(csönd)

(Apa váratlanul herceghez ugrik, és ledöfi a lány tojásos késsel)

HERCEG

(egy melodrámából)

Júdássá lettél? S ölöd enmagad múltját?

(félre)

Lány tojásos késsel?

Kinek nincs múltja, nem ember az!

*(végre sötét, vége a jelenetnek, de, gyorsabban, mint eddig, világos lesz; Szolgáló kényelmesen terpeszkedik a fo-
telban, mint mikor nincsenek otthon a háziak, talán ci-
garettázik is)*

Nyolcadik jelenet

SZOLGÁLÓ

Kinek nincs múltja, nem ember az. Szép. Soha nem találtam volna ki. Kinek nincs... szép.

(ahol Apa leszúrta Herceget, vértócsa)

Mennyi vér...

Nagy család, sok vér.

Valakinek föl kéne takarítani, valakinek.

GRÓF

Valakinek föl kéne.

(Szolgáló hirtelenül, alattomosan megragadja a férfi kezét, még talán csókolgatja is)

SZOLGÁLÓ

Miért hagyott engem egyedül? Miért?

GRÓF

Hogy mit tetszik mondani?

Nix Lajos. Én nem beszél szlovák.

ÚR

Micsoda olcsó kifogás.

Itt mindenki szlovákul beszél.

(kis csönd)

A színpadon. Értelemszerűen.

Mit húzod, fiam, az időt?

Nézz szembe... hát majd meglátod, mivel...

Tudod, fiam, kinek nincs múltja, nem ember az.

SZOLGÁLÓ

Hát mért nem rendelkezett énrólam? Hát ennyit se számít a Margit néni? Hát miből állt volna ideépíteni egy kalyibát, egy ólat, ennek az öregasszonynak, miből állt volna? Hát szolgáltam volna, hát halálomig szolgáltam volna, de maguknak nem kellett. *(ráborul a kézre)* Én kisember vagyok, gróf úr, egyedül én mire volnék? Hát.

(Gróf elrántja a kezét, huzakodnak, föltéve, ha ez egy mulatságos – természetesen fájdalomosan mulatságos – balettszerűség tud lenni)

GRÓF

Margit néni, ez bonyolultabb...

A történelem kereke...

SZOLGÁLÓ

Menjen a csudába a történelem kerekével...

Mi maga, kommunista?

(gyöngéden; gyöngéd gyűlölettel, ha ez megoldható)

De hát maga mindig ilyen volt, ilyen szuszos, gögös!

Már kiskorában is!

Sok éve látom én magát, ha nem gondol is erre szívesen!

Azt hiszi, nem vettem észre? Nem vagyok én hülye, azért mert én vasalok, meg mosogatok, nem vagy hülye...

Egy igaz szava se volt... Csak udvariaskodások... Így kedves Margit néni, úgy kedves Margit néni.

Franc abba az úri pucos fajtádba!

(csönd)

De ezt nem mondtam, mert nem merem mondani, mert félttem magától. Egy gyerektől!

Félttem egy gyerektől! Föl tudja ezt fogni?

(Gróf vállat von)

Mindig félttem maguktól.

ÚR

(mintha súgna)

Évszázadokon át félttem maguktól.

LUCIFER

(félre)

Meg tőled.

De ennek vége.

Vége ennek a legendának.

ÚR

No comment.

SZOLGÁLÓ

A legeslegjobb az édesapjától félttem...

ahogy az a gyönyörű ember –

GRÓF

Egyszer egy liftben,

a lift tükrében

úgy láttam,

hasonlítok rád.

Tudom, hogy nem nagyon hasonlítok rád,

de akkor hasonlítottam.

Akkor voltam életemben a legszebb.

De melyik lift is volt az?

Hova is mentem?

Fölfelé, az biztos.

SZOLGÁLÓ

Ahogy az a gyönyörű ember kijött a dolgozószobájából,

hát én majdnem bepisiltem.

APA

(felbukkan – már ha ez színpadi utasítás; mintha itt bárki felbukkanhatna, vagy mintegy mindig mindenki a színpadon, de legalábbis a közelben)

Hogy van, Margitka, szép az idő, nemde, Margitka, és mondja, hogy van Margitka.

SZOLGÁLÓ

Hogy van, Margitka, ezt mondta, nem kérdezte, mondta, állította, és én majdnem bepisiltem...

Egyszer véletlenül kilöttyintettem a teavizet, és ő épp akkor lépett be a konyhába, és azt hitte, hogy maguk voltak, a gyerekek, és azt kérdezte, ki volt ez a marha?

APA

Ki?!

Ki volt ez a marha.

GRÓF

A legfantasztikusabb felnőtt voltál, akit ismertem.

Valami nyugalom, ami nem a rezignáltságból és nem is az iróniából jött.

Azt ismerem, jól ismerem.

A te nyugalmad az csak a tiéd volt, ilyen nem volt még egy világon. A világtörténelemben.

ÚR

Naaa...! Ezek a mai emberek már csak az üvöltözésből értenek.

SZOLGÁLÓ

Én, gróf úr, kérem. Én voltam az a marha.

(félre)

Jobb az ilyet rögtön bevallani. Ha kiöntöttem, kiöntöttem. Ha eltörtem, eltörtem. Ha netán elloptam volna, akkor – na, azt sose bevallani.

GRÓF

(szintén félre)

Hogy akkor ez most hogyan is van?

Egyfelől a tolvaj cselédség,

másfelől a talpig úriember grófok?

Elég primitív történelemfelfogás.

Ha primitív, hát primitív. Ha kiöntöttem, kiöntöttem. Ha eltörtem, eltörtem. Ha netán elloptam volna, akkor – na, azt sose bevallani.

APA

(zavarban)

Maga, Margitka? Nagyon helyes. Akkor ez a víz most ki van öntve. Nagyon helyes... Hát akkor... hogyan... ö... ö... És hogy van, Margitka?

SZOLGÁLÓ

A mai napig hallom... ö... ö... Nagyon helyes... Hát akkor... hogy van, Margitka?

(csönd)

Jól. Köszönöm kedves kérdését, jól.

Vagy nem is tudom. Sehogy. Amikor életemben először megláttam az apját, láttam, ez olyan szép...

GRÓF

(maga elé)

Szép. Szép.

SZOLGÁLÓ

Hogy soha, de soha nem fogom elfelejteni. Ettől is megijedtem. Hogy soha. Ilyet eddig nem éreztem, hogy soha. Még addig soha nem mondtam, hogy soha. *Ilyesmire*, ilyesmire addig nem gondoltam. Hogy soha meg mindig. Szóval hogy végtelen. Nekem a maga apja volt a végtelen.

GRÓF

(mint fent)

Nekem is. A végtelen, az nagyon sok. Több, mint a nagyon sok.

ÚR

(krákog, mint az apa)

Minden teremtmény véges, kész, basta, ebben nem nyitok vitát.

A végtelen egyfelől, én,

a véges másfelől, ti, emberek.

LUCIFER

És mi, igazi belgák, hova álljunk?

Ne válaszolj, please, oh, mindenhatók legmindenhatóbbika.

SZOLGÁLÓ

(Grófnak)

Ne féljen, maga csöppet sem hasonlít rá... *(a másik kettőnek)* Nahát, maguk se, ne reménykedjenek...! Csak az édesanyjától nem féltem. Az olyan drága jó asszony volt, hogy maguk meg se érdemelték... egy szent.

(csönd)

Magától is féltem.

GRÓF

(félre)

Ezt már mondta.

SZOLGÁLÓ

Akkor én most kit szolgáljak?! Pedig szolgáltam volna, szolgáltam volna halálomig... *(vigyorog)* Vagy a maga haláláig...

Maga nem rendes gróf. Egy rendes gróf gondoskodik arról, hogy őt szolgálhassák... Azt hiszi, nem látom, hogy maga még büszke is erre?! Hogy a saját maga szolgálja! Azt hiszi, ez az alázat? Egy grófnak nem ez az alázat, egy rendes gróf nem hagyja el így az embereit. Szolga van elég!

El vannak hagyva itt az emberek, maga is elhagyta őket. Ezért rossz ez az ország.

Az örökséget át kell venni? Itt csak zabrálás folyik. Lopott holmik visszalopásának a lopása. Hol a múlt, hol a jövő?

ÚR

Ollálá. Hát itt már a cselédség is filozofál?

Ennek se lesz jó vége! Nálam kussolnak az arkangyalok.

LUCIFER

És én? És én? És én?

ÚR

Most te is kussolj, kis filozófusom.

A cselédség ne lásson mást, csak a munkát.

Meg persze engem.
De ebbe nem szólunk bele.
Annak azért még utánanézzünk, hogy kinek is jutott
eszébe ez a szabadakarat-cucc!
Remélem, nem nekem.

SZOLGÁLÓ

(Gróf arcába egész közelről)

Rossz ország, rossz ország, rossz ország!

(kis csönd)

Vigye arrébb a lábát. Föltisztítom ezt a mocskot.

(sötét)

Kilencedik jelenet

(mint az előző jelenet nyitása, szolgáló terpeszkedik a fotelban, mintha a darab forgatókönyvét lapozná; aljelenetek a már említett salétromos képzeletfalon határozottan elválasztva egymástól; nem töredékességet akarunk sugallni, de ne is csapjunk be senkit egy folyamatos cselekmény hamis ígéretével)

SZOLGÁLÓ

(kezében egy gépelt papír, nem, a darab kézírata; vagy egy régi pergamen?, ilyenkor örülünk, hogy nem mi vagyunk a Rendező)

Lássuk, miből élünk, nézzük a listát.

Mit várunk el hazánk nagyjaitól. Házi feladat.

GRÓF

Milyen haza, milyen nagy...

A haza se nagy, a nagy te vagy.

Igen, hol van a nagy?

(csönd; nézőkhöz)

A nagyság? A nagyvonalúság? A nagyszabású, a grandiózus? Hol?, kérdezem én. Hol van ez bennem, és hol van önökben? Nem kell válaszolni.

Minden közepes itt,

itt is, ott is, amott is,

a hazáról csak papolnak, üresen rizsáznak,

alibiznek,

alibi-haza, alibi-isten.

Ezek az igazi posztmodernekek,

semmit nem gondolnak komolyan,

csupán szavakat fabrikálnak, mint haza, Isten,

illetve, ahogy azt mondani szokták, mint egy jelszót:

istenhazacsalád.

SZOLGÁLÓ

Kisfiam, neked most nem osztottunk lapot.

Egyébként mi bajod van neked az Isten-haza-családdal?

Ne válaszolj!

GRÓF

Megmondom én.

Istenhazacsalád nincs. Nem létezik. Politikai blöff.

Van Isten...

ÚR

Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál.

GRÓF

Van haza, és van család.

Istenhazacsalád nincs.

SZOLGÁLÓ

(lapoz; vagy nem)

Jó, akkor kezdjük az Istennel, mégiscsak ő az Isten.

Nincs nála nagyobb.

ÚR

Nincs. Hát nincs. Mit tegyünk, nincs nagyobb.

LUCIFER

Mit tegyünk, tényleg nincs nagyobb.

De ki mondta, hogy a nagy nagyobb, mint a kicsi?

Hogy az én kicsiségem nem győzeti le ezt a nagyot?

Ezt csak a nagy mondja.

Szerinte a három nagyobb, mint a kettő.

Kételkedj, ember, és azt kérdezd inkább, milyen három, milyen kettő.

SZOLGÁLÓ

(figyelmetlenül mindkettőnek)

Kisfiam, nektek most nem osztottak lapot.

(mint egy Rendező, rámutat Grófra, Apára, Hercegre)

Tessék kezdeni a háromszöges részt.

GRÓF

A háromszög szögeinek összege 180 fok.

LUCIFER

(félre) Euklidész szerint. Mert azért vannak más vélemények is.

SZOLGÁLÓ

Na, ne tessünk szórakozni, megy az idő...!

ÚR *(félre)*

Már akinek...!

SZOLGÁLÓ

Elég már. Fogja be mindenki a száját...

Tessék, induljunk onnét, hogy a vendégsereg ellepte a kastélyt.

GRÓF, APA, HERCEG

A vendégsereg ellepte...

SZOLGÁLÓ

Édes fiúk. Szedjük össze magunkat.
Itt mindenki apa, de nem mindenki dumál egyszerre.

GRÓF

A vendégsereg ellepte a kastélyt...

APA

...összes termeinket és teraszainkat.

GRÓF

A személyzet a konyhában dzsemborizott, a francia kisasszony pedig...

HERCEG

(álmodozva) Madmasell Titez!

GRÓF

...akire a hároméves...

(Apa, Herceg szopni kezdi az ujját, vagy valami más, jellemzően háromévesest csinál)

...apám felügyelete volt bízva, a szobájában sherryzett. Édesapám ide-oda kódorgott az épületben. Véletlenül rányitotta a fürdőszobaajtót nagyapám egyik távoli unokahúgára, aki éppen emelkedett ültéből, s húzta volna föl a bugyogóját.

A lényeges dolgok apám fejmagasságában.

(csönd)

A kisgyerek meglátja a mágikus háromszöget...

(talán pulzáló neonháromszögek jelennek meg, melyekre mindenki, az Úrtól az apákon át a Szolgáig elvarázsoltan mered)

...meredten nézi, a nő is mozdulatlan, aztán a gyereken – édesapámon – a fölismerés boldog, elégedett vigyora ömlik el.

(zene, mondhatnánk tréfásan)

Mama!, kiáltja a háromszögnek.

(csönd)

A dáma...

ÚR

Száraz vénlány...

LUCIFER

Mi van, már a nőkhöz is értünk? Elvileg az én rezortom.

HERCEG

Csillagkeresztes és dicső emlékű Erzsébet császár- és királyné palotahölgye...

APA

(überel)

A Vöröskereszt hadiékítményű másodosztályú díszjelvényének tulajdonosa...

LUCIFER

Kis pinás...

ÚR

Ez a helyes kifejezés... Már a nyelvemen volt, de nem jutott eszembe.

LUCIFER

Mire mennél nélkülem?!

GRÓF

Szóval sírva fakad. A palotahölgy. A fel nem húzott bugyival. A háromszögén suttogott mamával. Ott zokog a barokk budiban, a kisgyerek – édesapám – finctorogva elfut.

ÚR

Ez nem rólam szól.

GRÓF, APA, HERCEG

(vigyorogva)

De bizony hogy rólad szól.

GRÓF

(talán félre)

Meg a hazáról meg a családról.

LUCIFER

(áhitatosan) Mindenről, fiúcskák, mindenről.

(elvileg itt a vége az aljelenetnek, de a biztonság kedvéért:)

SZOLGÁLÓ

Nézzük a következő jelenetet. Első Szerető dülva-fúlva be.

ELSŐ SZERETŐ

(dülva-fúlva be)

Dúlok-fúlok. De főleg mért nem kerülök már sorra?

SZOLGÁLÓ

(lapoz)

Tessen csak várni, nacsasszony, mindennek megvan az ideje...

Most lehet, tessék.

ELSŐ SZERETŐ

Nehéz, gróf, magával.

GRÓF, APA, HERCEG

Maga hízeleg.

SZOLGÁLÓ

Fiúk, ezt már egyszer tisztáztuk.

HERCEG
Maga hízeleg.

ELSŐ SZERETŐ
Rossebet! Azt sem tudom, mikor féljek magától.

HERCEG
Mindig. De ezt most csak viccből mondtam, szívem.

ELSŐ SZERETŐ
Hiába mondja viccből, és hiába mondja, hogy szívem.

HERCEG
Szívem!

ELSŐ SZERETŐ
Hiába. Ha úgy van, akkor úgy van. Ez az, amit kegyelmes úr nem fog föl. Mert maga tényleg szeretné, hogy féljek, mert félelmemben, és ebben igaza van, inkább viselkedem úgy, ahogy helyénvaló.
Ahogy magának tetszik.
Ahogy magának konveniál.
Ahogy maga elvárja.
Ahogy magának kényelmes.
Maga, gróf, kényelmes.

SZOLGÁLÓ
Bocs, de nem herceg?

ELSŐ SZERETŐ
Nem mindegy? Ne zavarj. Maga, gróf, kényelmes. Maga csak azt szereti, ha nincs velem semmi baj, ha nem fáj a fejem, nem követelődzöm, se időért, se ékszerért, és egyik orgazmusból esem a másikba. És ha nem felejttem a párnája alatt az órám.
Vagy a bugyim.
De ha minden rendben van velem, és holdórámmal sem késik –

HERCEG
A micsodája mit csinál?

ELSŐ SZERETŐ
Hát hogy megjött! *(hadarja a szinonimákat)* Megjött a mikulás, megjött a monszun, megjött a nagymama.

HERCEG
A Schwarzenberg?

ELSŐ SZERETŐ
Hülye. *(csönd)* Ha minden rendben van, akkor aztán tud szépen szeretni, ez igaz... Rettenetes, maga rettenetes ember, és látom, nem hisz nekem. És ne vágjon pofákat! Lássá, most kéne tükörbe néznie! Most

maga is látná, hogy rettenetes. Kicsi lesz és kicsinyes. Kicsi, kicsi, mint mikor a ruha szárad.

HERCEG
Ruha?! Milyen ruha?! És was für eine hasonlatok ezek? Jó, hogy már nem rögtön alsógatya...

ELSŐ SZERETŐ
Tudja maga, hogy milyen ilyenkor? Egy egér! Mint egy egér!

HERCEG
Egér? Én? Aranygyapjú rendes, valóságos belső titkos tanácsos, én egér?!

ELSŐ SZERETŐ
Az, Maus, egy valóságos belső titkos egér, hogy őszinte legyek. Az orra kihegyesedik és satöbbi. A farkincája... ne próbáljon megsértődni, szeretem.

SZOLGÁLÓ
(egy ideje már türelmetlenül lapoz, keresgél)
Nacsasszony, édesem, most nem ez a szöveg kellett volna... bár a nők gyámolításába befér... Hanem előbb, hogy a bűn meg a főnév... Az ad egy kis karaktert a figurának... tetszik emlékezni... Főnév és ige, ez nem az Úristen teremtménye.

ÚR
Hanem kié, nyuszi? Maga engem ne fumigáljon. Mi az, hogy nem az én teremtményem... Minden az én teremtményem.

LUCIFER
(röhögve) Még én is! *(félre)* Hiába ő a legnagyobb, ha tetszik, a halmazok halmaza, a végtelen meg mit tudom én, de azért engem ez idő szerint kétszer annyian lájkoltak. Hoppá. Hoppácska.

APA
Minden az Úr teremtménye? A bűn is? *(kis csönd)*
A szenvedés is?

ÚR
Ne kezdjétek már megint... Ha kellett a szabad akarat, akkor ne tessék rinyálni a következményekért!

SZOLGÁLÓ
Csönd a színpadon! Tessék, főnév, ige.

ELSŐ SZERETŐ
Főnév és ige, ez nem az Úristen teremtménye, ez nem magától értődő, a természet ezt nem igazolja vissza, ez a nyelv önkénye.
Az internátusban folyton zavartak gyónni.

ÚR
Nagyon helyes!

LUCIFER
No comment, de megvan a véleményem.

SZOLGÁLÓ
Csönd legyen!

ELSŐ SZERETŐ
Ha már agyongyóntuk magunkat, és nem maradt bűnünk, de valamit mégis mondani kellett, akkor azt mondtuk, havat loptunk. Atyám, vétkeztem, havat loptam. Akkor még nem tartottuk rettenetesnek, hogy nincs mit gyónni, hogy nincs bűn, csupán bűnösség. A bűn főnév.

(csönd)

ÚR
(mintegy bocsánatkérően, halkán)
A főnevet tényleg nem én teremtettem.

(ez is egy részjelenetvég)

SZOLGÁLÓ
Evvel akkor megvolnánk. Most jöhet a haza védelme. Kötelesség kötelesség hátán. Az embernek szinte elmegy a kedve, hogy gróf legyen. Esetemben grófnő, nemde. Csak egyszerűbb föltakarítani a konyhát... Bár a kaja a grófnőnél jobb... Bár a szakácsasszony nekem is eltesz ezt-azt. Kaja igen, kötelesség nem, ez volna a megoldás. *(csönd)*
Haladjunk, gyerekek. Kérem a kurucokat.

(jön egy darab kuruc)

KURUC
Megjöttünk. Jövünk, látunk, veszünk.
És emlékezünk a győzelmeinkre.

SZOLGÁLÓ
Kérem a labancokat!

KURUC
Megjöttünk. Jövünk, látunk, győzünk.
De rossz a sajtónk!

SZOLGÁLÓ
Magyar történelem! Itt már mindenki volt egyszer valaki. Kuruc, labanc – és mi, igazi belgák hová álljunk. Tessék, mehet a jelenet.

GRÓF
Útközben... mondom, útközben!

(Apa végre elindul a kuruc-labanc(ok) felé; balett ez? vagy stilizált lassított mozgás? na, majd kitalálja a pozsonyi főnökség)

Útközben édesapám egy kurucsapattal találkozott.

SZOLGÁLÓ
Ló nincs? Magyar ló nélkül, hát az... az olyan, mint teszem azt Goethe Schiller nélkül. *(félve)* Olcsó. Olcsó, de stimmel.

APA
Igazi táltos lovon jártam, úgy is hívták a lovam, hogy Táltos. Szénfekete ló volt, csak a bal hátsó lábain viselt fehér jegyet. Cukron, búzán élt, más egyebet nem is evett. De igazi táltos volt: értette a szavamat, és még tanácsokat is adott nekem.

SZOLGÁLÓ
(idegesen lapoz)
Egyszerre csak egy történetben legyünk, oké? Most nem kell a táltos, csak a ló belőle. Tessék!

KURUC
Mi vagy? Kuruc-e vagy labanc?

APA
Nem tudom, hogy ezek kik, mondom hát, ami az igazság: labanc!

GRÓF
Erre a kurucok jól elverték.
(elverik)
Ment tovább, most egy csapat labanccal találkozik.

KURUC
Mi vagy? Kuruc-e vagy labanc?

GRÓF
Édesapám most sem tudta, kivel áll szemben, és azt sem tudta, ki az, aki azokkal áll szemben, akikről ő, apám, nem tudja, kik –
(kis csönd, mormogja újra a szöveget, akikről ő, apám, nem tudja, kik, igen, stimmel)
ám eszébe jutott az előbbi csapat, és –

APA
Kuruc!

GRÓF
Erre a labancok is jól elverték. *(komoran)* Jól elverték.

Jelenet a jelenetben, hirtelen sötétség, majd ávós vallatószoba. Lehetne itt minden félelmetes, az ütések, a szavak.

ÁVÓS

(végig nem gondolt, tehát felelőtlen ötletünk szerint ez lehetne az Úr; kapkodva öltözik át ávósnak, de azért lát-szik „előző énje”; lekever egy nagyot – Grófnak)

Kuss, a kurva anyád. Ne pofázz, írj. Csak nyugodtan, hely, cselekmény, idő hármassága. Ahogy a csil-lag megy az égen. *(csönd)* Összekevertünk. Van ilyen. Ne várd, hogy bocsánatot kérjünk. *(csönd)* Bocsánat. Csak hogy ne legyél biztos semmiben.

LUCIFER

Remek. Hát ez jobb, mint én lennék. Oh, égi jóság, aki téged követ, nem jár sötétben.

ÁVÓS

(félre)

Befogod pofád. Dolgozom.

(Apához lép)

Té vagy a mi emberünk.

APA

Nem vagyok a maguk embere.

ÁVÓS

Hát ezt nem te fogod megmondani, bazmeg.

(leveri a micisapkát Apa fejéről)

Sapkában?

Szobában? Bent? Nem volt gyerekszobád?

APA

De. Az volt. Gyerekszoba az volt.

Gyerekszoba meg kastély.

ÁVÓS

Kuss. Nincs kastély. Kastélyt nem mondunk. Kastély csak a mesében van. És kacsalábon forog.

(csönd)

Hol a sapkád, bazmeg? Mit képzelsz te magadról? Sapka nélkül? Szobában? Bent? Nem volt gyerekszobád?

*(ha a nézőtérén netán nevetnének, akkor elhallgattat-ni őket, szóval, tettel, mulasztással; fogbegyről valami-
ket odavetve, csönd ott lent!, vagy akár: sapkában né-zőtérén? sapka nélkül? nem lesz ez így jó... – Apa vá-laszolna, Ávós gyomron üti, vagy szép, lassított mozdu-lattal állon vágja, vagy más hatásos színpadi ötlet kere-tében hallgattatja el)*

(csönd, aztán mintha diktálna)

Új bekezdés. Tájékoztatásul még annyit, hogy fentie-
ket konkrét formában neki nem mondtuk, célsze-rűnek és simábbnak látszott a bevált közhelyekkel él-ni, azokat alkalmazni.

(sapkajáték; vagy a földön rugdalni kezdi, hol játéko-san, hol brutálisan, gyűlöletből, vagy/és Apára teszi, le-veszi, teszi, leveszi, aztán szelíd, selymes fenyegetéssel:)

Az alkalmazás: éjszaka behozatjuk anyádat. Udvaria-san. Nem gyalog, nem lóháton.

APA

Igazi táltos lovon jártam, úgy is hívták, hogy Táltos. Szénfekete ló volt, csak a bal hátsó lábán –

ÁVÓS

Mi van?!

Takarodjék a repedsarkú jó édes grófi édesanyjába, vagy szétveretem a tökeit, és még le is nyeletem, mi a faszt képzelsz, maga szerencsétlen, azt hiszi, lopjuk itt a demokrácia drága idejét?!

(gyors micisapkakínzás után behízelve:)

Hol tartottunk?

SZOLGÁLÓ

(súg)

Nem lóháton.

ÁVÓS

Ez a helyes kifejezés! Behozatjuk, de nem lóháton. Au-tót teszünk a keszeg segge alá.

Szóval behozzuk anyukát, és teszünk föl neki kérdé-seket.

Akarod? Jóból kérdelem, akarod? Szabad ember vagy, mintha valami ilyesmit mondtál volna az előbb.

Szabad, jól emlékszem, nem?

(belezúg – teszem azt – a micisapkába; üvölt, de min-denesetre fenyegetőn)

A nép ellensége nem szabad!

(nyugodtan, szívélyesen)

Korántsem otromba kérdéseket teszünk föl neki.

Hogy szolgál a kedves egészsége?

És az a konok podagra?

Akarod? Jóból kérdelem, akarod? Nyilván túléli. Töb-bé-kevesbé. Erős asszony, vitéz család. Roppant balsze-rencse volna, összjátéka véletlennek és túlhabzó becs-vágnak, ha mégse.

Ha mégse élné túl.

(megsimogatja a micisapkát)

De ne vádold magad. Több mint érthető, ha tiszta akarsz maradni.

(csönd)

Tisztának maradni... Mi magunk sem tennénk más-ként –

LUCIFER

(az Ávósról/Úrról)

Profí. Igazi profí.

ÁVÓS

– Ha nem volna már, úgymond, késő.
(emberien, ha értünk ezen valamit)
Késő.

(vége a belső jelenetnek; sötét (?))

SZOLGÁLÓ

Szóval hogy is volt az? Mi van avval a lóval. A lónál valahogy leragadtunk.

APA

(harciasan)

Semmi ló! Táltos, igazi táltos volt!

SZOLGÁLÓ

(lapozza a följegyzéseit)

Nyugodjál már meg. Látom, tényleg táltos. Állítólag tanácsokat is adott.

(csönd)

Nekem senki még soha nem adott tanácsot. Nekem senki nem segít. Mindig én segítek, mindig én takarítok.

LUCIFER

Ilyen a világ. Akinek nincs, attól még azt is elveszik, ami nincs neki. Az kap, akinek van. Szabadjon megjegyznem, nem én teremtettem a világot. Nem az én saram. Nem az én felelősség. Nicht mein Kaffee.

ÚR

(figyelmetlenül)

Ahogy az angolok mondják, az arisztokrácia cselédek nélkül olyan, akár az üvegkalapács. (értetlenül nézik) Jó, jó... hát nem tiszta szállóige, egy tévésorozatban hallottam, Maggie Smith játszotta a nagyon előkelő nagymamát, ő mondta. Tessék! Most jobb?!

APA

(lelkesen, mint akit csak ez érdekel)

Azt tanácsolta –

ÚR

Ki? A Maggie Smith?

LUCIFER

(félre) De olcsó.

APA

Ne szóljon közbe. A ló. Illetve a Táltos. Azt tanácsolta, hogy visszajáról patkoltassam meg, mert akkor az ellenség soha el nem megy a nyomomon: a patkó állása szerint éppen az ellenkező irányban üldöz majd. Ha veszedelem közelgett, a Táltos nyerített, és kapált, amikor pedig felültem a hátára –

GRÓF

(gyerekes áhítattal; hirtelen mintha egy mesében lennénk)
– amikor pedig édesapám felült a hátára, úgy repült, hogy lába nem érte a földet, de még a felhők közé is felszállt az én jó apámmal.

SZOLGÁLÓ

Mit nem adnék, ha itt a színpad fölött most átrepülne az a táltos, szénfeketén, csak a bal hátsó lábán viselne fehér jegyet.

Ha volna rá pénz a büdzséből, ülhetne a hátán ez a Maggie Smith.

Önök tátott szájjal lennék a Táltost, ahogy egyszer csak eltűnik, de csak azért, hogy Pozsony fölé emelkedjék, szálljon föl, oda a csillagok közé. Egész Pozsony tátott szájjal lenné.

A benti tátott szájak mintegy összefognának a kinti, városi tátott szájakkal.

A Táltos meg repülne tovább, lényegében a Duna mentére, egész Dunaszerdahelyig, ott rövid ideig megpihenne egy baráti házban, a szokásos abrak nem volna, de kapna friss gyümölcsöt meg zöldséget, sőt egy halom félig érett kivit is.

ÚR

Még hogy kivi?! Dunaszerdahelyen? Nyilván van elefánt és gepárd is, mi?! Ne vicceljünk már. Azt hisztek, én nem tudom, mi az, hogy Közép-Kelet-Európa? Mindent tudok. Még hogy kivi...

LUCIFER

Tényleg mindent tud, tutin jelesre érettségizne, de hogy mi Közép-Kelet-Európa, azt ő sem tudja... Az nem valami, hogy tudni lehessen, hogy mi, hanem megvalahová. Azt meg jobb nem tudni.

SZOLGÁLÓ

Ezek jól elvannak egymással, zsák meg a foltja.

(legyint, folytatja lelkesen)

Aztán át a Dunán, és akkor jöhetnek a magyar tátott szájak. A magyarok jók tátott szájban, tátott száj made in Hungary.

Miközben a magyar tátott száj nem különbözik a szlovák tátott szájtól. Nem nagyobb, igaz, nem is kisebb, nem csúnyább, igaz, nem is szebb. A tátott szájból áradó áporodott légnak sincs nemzeti jellege.

Van, akinek ez fáj. (kis csönd) Van, akit bosszant, mások ezt igazságtalannak találják, ismét másokat elfog a szomszédságban rejlő testvériség szép érzése. (kis csönd) A testvériség szép érzése.

ÚR

Meg kell a szívnek szakadni, olyan szép gondolat. Közép-Európa mint közös tátott száj?

LUCIFER

Tökre egyetértetek. És ez nem is olyan ritka! Gondolj erre olykor, Ember, és ne bízd el magad. Tátott szájak vállt vállnak vetve?

ÚR

Testvéri tátott szájak barátságos szövetsége? Hogy ez volna a jövő? Mert a múlt meg a jelen biztos nem ez. És még én nem tudom, mi Közép-Európa! Ne tessék itt legyintgetni, imádkozni tessék.

LUCIFER

(félre)

Azt nem! Önbecsülés is van a világon. Egy imádkozó Lucifer... *(elgondolkodik)* Persze karriert lehetne csinálni... helyettesállamtitkár-arkangyal, államtitkár-arkangyal... Lépésről lépésre. Nem vagyok bürokrata típus.

ÚR

Tessék imádkozni.

SZOLGÁLÓ

(legyint, félre)

Nem elég, hogy nincs, még föltételei is vannak!

APA

Mondhatom végre? Sztoriban vagyok. Szóval. Ha ellenség közeledett, a Táltos kiverte a lábával, hogy hány ezred jön.

(mutatja)

Egy ezred. Két ezred. Három és fél ezred.

Egyszer elveszítettem a csatát –

LUCIFER

Egyszer?! Az is valami? Én mindig!

ÚR

Én meg mindig nyerek. Az se sokkal jobb.

APA

– és üldözőbe vettek. Akkor a Táltos egy rejtkehelyre vitt, ő maga pedig lefeküdt a döglött lovak közé, és a fejét a melllette fekvő ló nyaka alá dugta. Az ellenség jól elhaladt.

(csönd)

Ez két ízben történt meg: egyszer 1652 augusztusában, másodjára pedig 1969 tavaszán.

HERCEG

Emlékszem... 1652 augusztusa... Itt volt nem meszsze... Az a pimf vezekényi csata, melyben nyolc családtagunk vett részt Forgách Ádám uram vezetésével, ki akkor Érsekújvár főkapitánya vala, és négyen a nyolcból hősi halált haltak, egy napon, egy mezőn,

egy órában, 1652-ben, Kisasszony havának huszonhatodik napján.

LUCIFER

Arat, jó barátom, a halál, nyolcból négy, nem rossz arány!

ÚR

És mind a négy, László, Ferenc, Tamás, Gáspár nálam kötött ki, négyből négy, nem rossz arány!

HERCEG

Másnapra kelve fölkeresvén a testeket, találtuk szegény Lászlót, Ferenc, Tamás, Gáspár uraimékkal együtt. Az szegény László bátyám szolgái közül negyvenöten vesztenek a harchelyen, és sokan sebesedtek. A testeket pedig mind megfosztva találták csupáncsak szegény bátyám uram testén az imeg, lábravaló és nadrág maradván meg. Volt pedig 25 seb rajtok, ki lövés, ki szúrás, ki vágás.

Vitéz ilyen fölöslegesen még nem halt meg!

LUCIFER

(félre) Dehogynem. Mindenki fölöslegesen hal meg!

ÚR

Cinikus fráter!

LUCIFER

Továbbmegyek. Mindenki fölöslegesen él. Továbbmegyek. Az egész teremtés fölösleges, a legkevésbé sem szükségszerű. Mennyivel szebb, gazdagabb, hibátlanabb a Nincs.

ÚR

No comment.

LUCIFER

És a Nincs közepén a fény. A fény, mely uralkodik mindenek fölött, én. Én. Én, a Nincs uralkodója.

HERCEG

Enyém lett 16 évesen minden, Kismartontól idáig és föl Galántáig. Egy minutum alatt lettem Palkóból Pál, kamaszból férfi, úrfiból úr, nagy úr.

(csönd; esetleg Janis Joplin)

Nagy úr.

LUCIFER

És mi volt 1969 tavaszán?

ÚR

No comment.

(sötét)

Talán tizedik jelenet

SZOLGÁLÓ

Nagy úr! És akkor mi van? A seggem kivan. Mit kell úgy elájulni? Nagy úr, az. Nagy úr *volt*. Most por és hamu. Csak úgy mellesleg, por és hamu. Ez még nem ugyanaz, mint a földosztás. A mennyországban... (*fejét hajt Úr felé*) tisztelem... nem írják jóvá, hogy ki nek hány hold földje volt... Bár lehet, hogy a pokolban (*fejét hajt Lucifer felé*) tisztelem... hogy ott igen, hogy ott számít...

LUCIFER

(*félre*) Számít a földadónál.

ÚR

Kösz, hogy szóltál. Mi is bevezetjük...

SZOLGÁLÓ

Jól elvannak. És ez a nívó...! Minőségi metafizika.

(*lapoz*)

Jesszusom. Majdnem kihagytuk a kultúrvonalat.

(*nézőknek*)

A kultúra nagyon fontos. De tényleg. Látom, nem hisznek nekem. A kultúra az olyan, mint a... mint... majd később.

(*lelkesen*)

Beethoven! Schubert! És hát persze a Joseph Haydn, a hű szolga! Búcsúszimfónia! Mi minden! A képtár! A Madonna!

HERCEG

Haydn most mit csinál?

SZOLGÁLÓ

Dolgozik, mint mindig.

HERCEG

Nem, nem finom, nem finom dolog, dolgozni nem finom dolog.

SZOLGÁLÓ

(*félre*) Nekem mondod, nagyokos?! Vagy inkább legyen úgy, hogy jónak mondod, bazmeg.

Ahogy méltóztatik gondolni akarni tisztelettel, kegyelmes úr.

HERCEG

Kéretem.

(*néz ki az ablakon, természetesen mélabúsan*)

SZOLGÁLÓ

(*félre*) Néz ki az ablakon, és mélabús. Van tehát ablak és van mélabús.

HERCEG

Osztrák... (*csönd*) ...az ember ne legyen osztrák. Hacsak nem kényszerítik. Szlovák... (*csönd*) ...az ember ne legyen szlovák. Hacsak nem kényszerítik. Magyar... (*csönd*) ...az ember ne legyen magyar. Hacsak nem kényszerítik. Herceg... (*csönd, legyint*) ...herceg se.

(*csönd*)

Minden az enyém itt, ameddig a szem ellát.

SZOLGÁLÓ

(*félre; hunyorog, talán szemüveget is elővesz*)

Semmit,

nem látok semmit.

Tényleg minden az enyém itt, ameddig a szemem ellát.

HERCEG

Se előre nem bírok nézni, se hátra.

(*csönd*)

Nincs szükségem senkire.

(*Haydn be*)

Herr Kapellmeister, szükségem van magára.

Osztrák, maga osztrák, ugye?

Nem kell, hogy válaszoljon.

(*sötét*)

Tizenegyedik jelenet

SZOLGÁLÓ

Ez volna az a... (*lapoz, vagy csak úgy „keresi a szót”*) ... az a szellemi-morális-kulturális kötelesség, a nemes-ség történelmi kötelessége?

LUCIFER

(*félre*) Nincs nemesség. Bármit pökhendiskednek is az arkangyalok. És ha nincs nemesség, nincs történelmi felelősség.

(*közönségnek*) Nincs, nincs, nincs. Ne féljetek a nincstől, ti is ebből vagytok.

ÚR

Nem figyeltem, nem tudom, miről van szó. De van, van, van! Csak a „van” számít. Megjegyezni.

SZOLGÁLÓ

(*lapoz*)

Ha nézem az urakat, nem a kötelességet látom, inkább a gögöt. Gögöt és, megengedem, magányt. (*csönd*) De mért is nekem kell megoldanom azokat a dramaturgiai problémákat, amelyek megoldása pedig a magasságos Úristen reszortja volna?... Ilyenkor meg úgy tesz, mintha nem hallana semmit. Egy süket Isten – ki *hallott* már ilyet?!

ÚR

(maga elé) Hallom, hogyne hallanám. Mindent én se hallhatok meg. Az nekem is sok volna. Tudom, hogy ez ellentmondás, de nem érdekel... Az a temérdek árulás, gyöngeség, aljasság, gyűlölet, kicsinyesség... Ezt bírni szeretettel... hát kemény meló. Azt hittem, hét nap alatt összedobom ezt az egészet, elválasztom az alsó vizeket a felső vizektől – utána lehet olvasni –, aztán havaj. A gép forog, az alkotó pihen. Hát semmi pihenés... hanem a gondolkodó szeretet: minden pillanatban, mindenki számára. Nyomasztó. Legszívesebben Kammerdínér lennék a Hercegnél. Vagy másodoboista ennél a Haydnnál, hű barátomnál. Semmi felelősség, csak a tisztességgel elvégzett munka öröme... Semmi nagyobb összefüggések... A világ vagy Isten vagy haza vagy család... semmi... pusztán dolgozós hétköznapiak egymásutánja, munka, mely önmagában hordozza értelmét...

(legyint) Számomra elérhetetlen dolgok. Vagy örök-kévalóság, vagy a napok egymásutánja. Aki a végtelenből beszél, annak hogyan is lehetne időérzéke... Ezért van ez a Haydn. Helyettem.

(csönd)

Dologra.

(csönd)

Szóval ami ezt az országot, ezt a hazát illeti –

SZOLGÁLÓ

Most akkor melyik, osztrák?, szlovák?, magyar?

ÚR

Itt,

hogy egyáltalán itt létezhessünk, hogy csak egyetlen nappal is továbbzökkenjünk, sosem szabad megmondani az igazságot, senkinek és semmiről.

Mert ebben az országban –

HERCEG

Most akkor melyikben? Ausztria? Szlovákia? Magyarország?

ÚR

Itt,

itt csak a hazugság visz előre bármit, a hazugság a temérdek leplezéssel és cirkalmazással és torzítással és megfélemlítéssel.

Ebben az országban –

HAYDN

Melyikben? Österreich? Die Slowakei? Ungarn?

ÚR

Itt,

itt a hazugság minden, és az igazságnak csak vádeme-

lés, elítéltetés és megcsúfoltatás lehet a következménye. Ezért nem hallgathatom el –

HERCEG

Kicsoda?! Kicsoda nem hallgathat el mit? Mondtam, enyém itt minden. A szó is. Szolga nem beszél, herceg beszél. Ha akar. Most éppenséggel nem akar.

ÚR

(megsértődik)

Kérem, kérem. Akkor beszéljen más. Aki megfelel az uraságoknak. *(Luciferre mutat)* Aki alkalmasabb...

LUCIFER

Nem az én asztalom.

(csönd)

SZOLGÁLÓ

Szépen állunk, Isten meg a Haza civódnak. Hogy lesz ebből eszmei mondanivaló? Különösen diákelőadáson...

(lapoz) És még van szöveg is!

Jut eszembe: most hallottam a Pesti Színházban, marha jó. Azt mondja az egyik színész: Ha nincs szövegem, a használt autókra gondolok.

ELSŐ SZERETŐ

(mintha egy ködfüggönyben vagy abból előlépve; álmódosza – vagy egész másképp)

Pözső négynullahárom, Dösövő, Bogár, Minikúper...

(csönd)

SZOLGÁLÓ

Jó, mi?! Hogy közben a Minikúperra gondol... Hát ha nem nevetnek, akkor nem nevetnek.

(Úrnak)

Akinek nincs szövege, az Minikúper. De neked, öregem, még van szöveged. Mit nem hallgathatsz el?

(Úr duzzog, hallgat)

Nem hallgathatom el... na, semmi?... hogy ennek az országnak... *(csönd)* Meg ne kérdezd, melyiké.

Ennek az országnak az egész népe a hazugságba menekült. Aki igazat mond, máris büntethető és nevetéses. A tömegek vagy a bíróságok döntenek el, kit kell megbüntetni *vagy* nevetésessé tenni, vagy megbüntetni *és* nevetésessé tenni.

Ha nem lehet megbüntetni azt, aki igazat mond, akkor nevetésessé kell tenni; ha nem lehet nevetésessé tenni, akkor tenni kell róla, hogy büntethető legyen. Nevetésessé *vagy* büntethetővé vagy nevetésessé *és* büntethetővé teszik ebben az országban –

itt! itt! itt!

– azt, aki megmondja az igazságot. Mivel azonban a legkevesebben akarják magukat nevetségessé *vagy* büntethetővé vagy nevetségessé *és* büntethetővé tenni – (*lapoz, nem találja a folytatást*)

ÚR

Dösövó, Minikúper. És... és Dösövó.

SZOLGÁLÓ

(*súg*) Mi lenne evvel a szegény –

ÚR

Mi lenne evvel a szegény Haydnnal – nélkülem?

LUCIFER

Veled mi lenne, aranyapám, a Joseph nélkül?

(*sötét*)

Tizenkettedik jelenet

HAYDN

Hercegem, kész vagyok az új misémmel.

HERCEG

Helyes, Herr Kapellmeister, nagyon helyes. Ön nemcsak geniál, ám szorgalmas is.

LUCIFER

Ha geniál, akkor szorgalmas is. Nincs geniál szorgalom nélkül. Én vagyok az egyetlen kivétel. Mert két-séggkívül geniál, de! (*nyújtózik*) lusta, lusta, lusta. Hasamra süt a Nap, és hiába ő teremtette a Napot, az én hasamra süt. (*vigyorog*)

ÚR

(*vállvonogatva*) Nekem nincs is hasam.

HERCEG

A lusta ember veszélyes. Lustaságában bármi eszébe juthat. A bármi az kiszámíthatatlan. A kiszámíthatatlan jó rosszabb, mint a kiszámítható rossz. A geniál embernek is eszébe juthat bármi, hisz ezért is geniál, de ő magasabbra néz, és messzebbre, fűtül a hercegekre.

HAYDN

Soli deo gloria.

HERCEG

Úgye mondtam. Helyes, nagyon helyes.

HAYDN

De mi az ebéd?

HERCEG

Mért kérdi?

HAYDN

Egyet ütött a kismartoni templom toronyórája.

HERCEG

Helyes. A legteljesebb mértékben helyes... A zene és az idő. Maga, Haydn, barátságos viszonyban lehet az idővel, fölteszem.

HAYDN

Az idő fontos. Time is on my side. (*egy pillanatra talán lehetne a vonatkozó Rolling Stones-szám*) Fontos. Az idő meg a múzsa. Múzsa, múzsa kell – engedelmeivel, herceg nem okvetlenül kell, de múzsa kell. Kis múzsa, nagy múzsa, közepes múzsa, hosszú múzsa, rövid múzsa, sovány múzsa, kövér múzsa, fogyó múzsa, hízó múzsa. Szabadidőműzsa, munkamúzsa –

HERCEG

Ma két angol lord látogat hozzánk. (*beállít a két angol lord; valaki átöltözik? vagy újak?, a Herceg leszám-lálja őket*) Egy, kettő, számra megvannak. Már mesziről érződik finom, idegen parfümjük.

HAYDN

(*se lát, se hall*)

Munkamúzsa, úgy is mint: vonósnégyesműzsa, szonátamúzsa, szimfóniamúzsa, és akkor irány az egyházzene, a misemúzsák, úgy is mint Teremtés-misemúzsa, Kisorgona-misemúzsa, Nelson-misemúzsa.

HERCEG

Helyes. Nos, éppen erről gondoltam szólni az ebéd vonatkozásában... (*félre*) Mit magyarázkodom én itten...? Zseninek zseni, de akkor is csak egy alkalmazott...

GRÓF

Édesapám, ezt ténynek lehet tekinteni, böcsülte Haydnt, úgy emberileg, mint művészileg; több ízben invitálta őt *saját* asztalához ebédelni.

HERCEG

Josef! Józsikám! Kész a kaja. Vályúhoz!

GRÓF

Ám ha vendégek jöttek, akkor Haydnnak, ahogy nekünk, gyerekeknek, valamelyik oldalszobában terítettek.

SZOLGÁLÓ

Macskaasztal rendel!

(az ún. gyerekek, vagyis Gróf és Haydn a gyerekasztalnál eszegetnek, játszanak; láthatóan gyerekek, partedli, esetleg cumi, ilyesmik; Herceg fogadja az angolokat, Beatles-szövegek angoljával beszélnek egymással)

KÉT ANGOL

She loves you, yeah, yeah, yeah. And! Admiral Nelson.

SZOLGÁLÓ

(súgja) Nelson admirális útját készítik elő. Yeah.

KÉT ANGOL

I am the walrus. But! *(kis csönd)* Maestro Haydn?

HERCEG

Well. Back to the USSR? Hogy hol van hű hívünk, Haydn?

SZOLGÁLÓ

(súgja)
Most figyeljenek. Szemrebbenés nélkül fog hazudni.

HERCEG

(látványosan szemrebben, vulgo: pislog)
Haydn ma otthon étkezik.

SZOLGÁLÓ

Ezt még egyszer, hercegem. A vak is látja, hogy hazudni méltóztatik. Szemrebbenés nélkül, magabiztosan, vidáman tessék hazudni. Egy herceg, már bocsánat, az már félig olyan, mint egy politikus.
(félre)

Hogy utálok egy színdarabban a közvetlen politikai aktualizálásokat. Jobbról bejön Fico, és ledöfi Hamlet atyjának szellemét. Akit Orbán alakít nagy erővel. *(kis csönd)* Nem is olyan rossz. *(kis csönd)* De. Mégis rossz.

HERCEG

(gyakorolja)
Haydn ma otthon étkezik. Haydn. Ma. Otthon? Étkezik! *(stb.)*

KÉT ANGOL

Yesterday, oh, my trouble... *(stb.)*

SZOLGÁLÓ

De a rajongó angolok annyira szívták magukat, hogy egy asztalnál ülhessenek evvel a Haydnnal, hogy a herceg –

GRÓF

Édesapám!

(Herceg föláll, és az asztalhoz rángatja Haydnt)

SZOLGÁLÓ

Hogy a herceg mit tehetett egyebet, fogcsikorgatva előrángatta a macskaasztaltól Josephet, és legkecsesebb mosolya egyikével, mondom, legkecsesebb mosolya egyikével az asztalához ültette.

KÉT ANGOL

Mi, hülye angolok, boldogan vigyorogtunk...

HAYDN

Engem hidegen hagyott a dolog.

GRÓF

Ekkor! Ekkor apám hirtelen ötlettel...

SZOLGÁLÓ

Bosszúból.

GRÓF

...a vacsorára szánt mustáros vesét adatta föl, amely egy köszvényesnek...

SZOLGÁLÓ

(vihogva)
Mint amilyen Haydn!

HAYDN

Jelen! Podagra előáll!

GRÓF

...mondhatni halálos. Vese köszvényesnek mondhatni halálos!

(Haydn holtan összerogy (rogy vagy rogyik, de ez egy szlovák előadásból úgyse derülhet ki; a magyarból is nehezen...))

SZOLGÁLÓ

(rendreutasítón)

Persze nem szó szerint. *(Haydn fölpattan, eszik tovább)*
Így végül is mindenki elégedetten eszegetett.

(mindenki elégedetten eszeget)

GRÓF

A mondás szerint a cselédségnek reumája van, az úrnak köszvénye. Ez is bizonyíték arra, hogy jól bántunk Haydnnal.

(Haydn-zene, sötét)

Tizenharmadik jelenet

(folytatódik a Haydn-zene, Herceg ölében egy Nagy-Magyarország-térkép, melyből ollóval vágja ki a mostani országalakot; maga elé mormog)

HERCEG

Ez elment vadászni, ez meglötte, az hazavitte, ez megsütötte, icipici mind megette.

(eközben Hazafi piros-fehér-zöld hajpántban vagy se-lyemsálban készülődik fölakasztani magát – az is lehet-séges, hogy régen a színpadon, előkészül, összeállítja a bi-tót, kötelet szerez, tesz-vesz, csomóz, próbálgatja, abba-hagyja, rámeleg a fény, sötétben ül, látjuk, nem látjuk stb.; ötletelés, nem minősítjük immár)

SZOLGÁLÓ

(lapoz)

Akkor még egyszer: nők gyámolítása rendben, haza-fölvirágztatás abszolválva, kultúra Josephfel oké... A nagypolitika lehetett volna több, egy kis Mária Te-rézia fűszerezve II. Józseffel, vagy angol követként be-mutatni a nagyvilági hazafit, kinek nem probléma ösz-zeegyezettetni hazát és haladást, nemzetet és Európát...

HERCEG

Nem jövök ki a nyugdíjamból!

SZOLGÁLÓ

Egy hercegnek sok mindene van, de nyugdíja nincs. És egyébként is, hogy jön ez ide?! Akkor most mi van? Nemzet egyfelől, Európa másfe-lől? Bratislava egyfelől, Pozsony másfelől? És hogy ez nem probléma? A pressburgiaknak persze hogy nem az... Rendben, ezt a jelenetet lenyomjuk még, aztán lehet menni a büfébe. A szellemi táplálék egyesül a pe-reccel, a kultúrsumj a pohár sörrel.

HAZAFI

Csonka Magyarország nem ország, egész Magyaror-szág mennyország.

ÚR

Nem szeretem, valahogy nem szeretem az öngyilkosokat. Olyan, mint a rosszindulatú, levágó kritika. Mintha hibáztam vol-na a teremtésben. Hogy az ötlet nem rossz, de a ki-dolgozás esetleges, trehány. Már bocsánat, de nehogy már az országhatárokat is a nyakamba varrják... Mintha én volnék a kisantant... vagy személyesen maga... hogy is hívják azt a franci-át?... nem a Vyx ezredes, hanem... ilyen nagy bajsza volt... és magyar a menyé... ezért utálta a magyaro-kat... egy magyar meny nagyon meg tudja utáltatni

a magyarokat... itt, nem messze, Galántán volt az es-küvőjük... Mihnai Ida, így hívták a mennyet... Cle-menceau!, ez a helyes kifejezés... ő is részt vett az es-küvőn... gyűlölte az Idát... azok el is váltak aztán... Na nem nálam. Mert ami nálam megkötöttet, azt em-ber szét nem választhatja.

(Hazafihoz)

Rosszul teszed föl a kérdést, mert mi van, ha a cson-ka... ha a csonka az egész. Ugye, ugye, kapkodsz itt fűhöz, fához, kötélhez. Ez az egyik. A másik meg az, hogy nem tud egy ország olyan nagy lenni –

LUCIFER

(valahonnét egy pillanatra elővillan)

Vagy olyan kicsi! Olyan kicsi!

ÚR

Jól mondod, fickó, kérdőjelnek és lábjegyzetnek nagy barátja –

LUCIFER

Gondolatjel! Ne hagyd ki, nagyúr, gondolat! Jel!

ÚR

Nem tudsz fölbosszantani. Folytatom.

LUCIFER

(félre) Folytatja – bosszúsan!

ÚR

Folytatom. Nem tud egy ország olyan nagy lenni, gon-dolatjel, olyan kicsi sem, gondolatjel bezár, hogy ő le-hetne a mennyország. A mennyország itt van, fönt, ná-lam, a felhők fölött.

LUCIFER

És ha nincsenek felhők?

ÚR

Kuss! A földön nem létezik mennyország, de ha vol-na is, biztos nem országhoz kötött.

(elgondolkodik)

A szerelmesek... azoknak volna esélyük a földi menny-orzághoz... De hát egy szerelmes az nem veronai vagy magyar vagy szlovák vagy osztrák... A szerelmes, akár a zene, nem ismer határokat.

SZOLGÁLÓ

Ezt aláhúzom. A szerelmes, akár a zene, nem ismer határokat. Nagyon szép gondolat.

(komolyan)

Valóban szép gondolat. Csak az igaz tud szép lenni.

(közben Hazafi felkötötte magát; himbálódzik; Szolga óvatosan meg-meglöki)

Himbáldozdik. Ez is szép. Ennek is van igazsága. Rendes ember volt.

LUCIFER

Mi van, bazmeg, itt mindenki rendes ember?! Az aljas-ságok is mindig a „rendes” emberek nevében történnek. Mindenki rendes ember. Csak hát ember.

SZOLGÁLÓ

Sicc. Menj innét.

(kis szünet)

Valóban rendes ember volt. A haza volt a mindene.

(az Úr felé)

Igen, Uram, a mindene. Nem te, nem egy nő, a haza. A haza fölemelő gondolata töltötte el mindenestül. Te onnan fentről könnyen ítélsz, Uram. De itt lent, aki benne nyakig az egészben, az nem tud választani, nem tud továbbmenni... Hát merre volna tovább? Bécs felé? Nevetséges. Ebben a tehetetlenségben úgy fáj az, amit a hazával tesznek, mint a... mint a fogfájás. Érted, Uram, szóval hogy konkrét. Konkrétan fáj, nem csak úgy elvileg. És ha a fájdalommal nem tudsz mit kezdeni... hát látod, akkor ez van... ez a himbáldozás... Mint egyetlen cselekvés...

ÚR

Édes lányom,

ismerem én a mindenfajta elméleteket az öngyilkosságról mint az emberi szabadság kifejeződéséről.

(legyint)

Unom őket. Inkább szellemesek csak.

LUCIFER

(félre) Hát evvel nem sokat lacafacázott. Nem egy filozofikus típus.

ÚR

Az országok meg folyamatosan nőnek, meg csonkulnak, meg nem változnak... Ha hiszel bennem, nem lehetsz öngyilkos.

SZOLGÁLÓ

Engem tessék békén hagyni. Most nem rólam van szó. Hanem a himbáldozásról.

ÚR

(figyelmetlenül)

Persze a magyarok rólam is azt hiszik, magyar vagyok. *(rossz magyarsággal; illetve hogy is most? szlováksággal? talán keverten)*

Van nektek lenni igazatok. Én lenni vanni tőzsi... bözsi... tősgyökeri madjar. Örülni, ugye?

SZOLGÁLÓ

Akkor ebben az örömben menjen le most gyorsan

a függöny. Szünet után jön a 20. meg a 21. század. Nem lesz a fenekemig tejfel, megígérhetem.

(szünet)

Ennyi. Dösöví, Minikúper. Függöny.

(vége az első résznek)

M Á S O D I K F E L V O N Á S

Első jelenet

LUCIFER

(mint egy konferanszié, kikukucska a függöny mögül)

Jó estét. A büfé rendben volt? Ne válaszoljanak. Új felvonás, új század. Akkor most szépen, komótosan ráeregetjük a bajt a családra. A magyarokra. A szlovákokra. Az osztrákokra. A világra. Aztán meglátjuk, mire mennek. Tanácsköztársaság, világháború, holokauszt, ötvenes évek, kitelepítés – csak győzzem szufflával. A huszadik századot nekem teremtette a... hát a... ez itt... nem szívesen mondom ki a nevét. A sajátomat szívesen mondom ki.

(kéjesen)

Lucifer.

(közben fölmege a függöny, Lucifer átöltözik inassá, Második Szerető a Hercegnő, fiatalasszony, terhes; talán ő is a nyílt színen öltözik, párnát dug a hasához stb)

Kis szerep, besegítek, Tóth Menyhért inas. Realistára veszem, nem lesz benne semmi luciferes. *(bocsánatkérről, vigyorogva)* Mit tegyek, tehetséges vagyok! *(fölnevet, mintha Janis Joplint utánozná)*

Kegyelmes asszony, úgy mondanám, kérem tisztelettel, itt lennének a kommunisták.

GRÓF

Ijedtséggel és kommunistákkal kezelődik itt minden. És majd meglátjuk, mivel fog végződni.

(megsimogatja a Hercegnő hasát)

A papám. Itt bent van az én kis papám. Gondoltak már erre? Hogy a papájuk hol kezdte? Hogy volt kisfiú. Hogy nem tudta kimondani a „r” betűt. Lépa, letek, mogolyó, ilyeneket mondott egy időben, aztán mégis a papám lett. *(megint megsimogatja)* Vagy ki gondolná, hogy a nagymamák is voltak szerelmesek? Nem mint ha az én nagymamám az lett volna bármikor is, a szegényke. Még a közelében se volt... Szóval ott hagytuk el, hogy itt vannak a kommunisták.

HERCEGNŐ

Megőrült?! Menyus?! Hol volnának a kicsodák?

GRÓF

Ha dühös volt, nagymamánál nem lehetett tudni, hogy kérdez vagy állít.

HERCEGNŐ

Megőrült. Menyus. Hol volnának a kicsodák.

(Menyus csak tátog, nem képes még egyszer kimondani, hogy kommunisták, grimaszokat vág, a fejével mutogat maga mögé)

Igen, maga tényleg megőrült. Kár.

(a férfi hevesen rázza a fejét, továbbra is mutogat; a Hercegnő végre megjíjed)

Szült már maga, Menyus? *(csönd)* Mert én most szülök.

TÓTH

Még nem, kegyelmes asszony, még nem tetszik szülni.

HERCEGNŐ

Hát akkor mondja meg nekem, Menyus, mit csinálók?

TÓTH

Beszélgetni tetszik velem. *(szünet)* Bocsánat. *(szünet)* Most ne tessék szülni, mert nem lehet. Most a legkevésbé sem praktikus, ha ért kegyelmes asszony engem. *(közben megint hátrafelé jelezve grimaszol)*

HERCEGNŐ

Egyébként mi baja magának a kommunistákkal?

TÓTH

Nekem??! Még hogy nekem mi bajom, kegyelmes asszony? Hát én vagyok itt herceg vagy gróf vagy mi az isten nyila? Hát most nem rólam van szó!!!

GRÓF

(félre)

Ezt nem mondta. Sose róla volt szó. Tóth Menyus az, akiről az évszázadok során sosincs szó.

(suttogva)

Szerintem a nagymamám a szívében kommunista volt. *(csönd)* Nem, az talán mégsem. Inkább csak keresztény, hitt Istenben, és az embereket egyenlő mértékkel mérte, nem nézte a polcot, ahová tétettek, csak annyit látott belőlük, hogy Isten teremtményei. Nem eminensen grófnői álláspont. *(csönd)* De szigorú volt.

HERCEGNŐ

Elég ebből a fecsegésből, Menyus. Meglehet, sem a világpolitikai, sem a belpolitikai konstelláció nem ideális utódok világra hozására, de most már késő. Maga most befogat, hogy időben elérjem a pesti gyorsot.

(a hasához beszélve)

Maga meg, fiam, várjon. *(hirtelen lágyssággal)* Kicsi fiam, maradj még ott a sötétben, az én sötétben, jobb neked ott belül, anyád vigyáz rád. *(megint keményen)* Várja meg, fiam, míg legalább kikiáltják a dicsőséges Tanácsköztársaságot.

GRÓF

Megvárta. Édesapám volt évszázadok óta az első, aki „rang és mód nélkül” született. Ezt nagy kedvvel és szinte büszkén emlegette a család, rang és mód nélkül született, vágtuk vidáman egymás arcába. Persze ezt csak később mondtuk, „utána”. Úgy néztünk erre a néhány zivataros napra vissza, mint valami közepes történelmi tréfára. Azt akkor elképzelni sem tudtuk, mennyire bele lehet szokni ebbe a tréfába, milyen jól elleszünk mi „rang és mód nélkül”, és hogy édesapám első egy hosszúnak ígérkező sorban. Az ő megzilált pályája a vég, az említett évszázadok vége, csak ezt nem tudta akkor még senki.

TÓTH

(már megint Lucifer)

De. Volt, aki tudta.

(sötét)

Második jelenet

LUCIFER

Nem gondoltam volna, hogy én vagyok a jolly joker. Emlékeznek még a Hazafira, aki felkötötte magát. Most jön az Idealista. Nem volt rá ember. Rendben, mondtam, megcsinálom. Különhonor zsebből zsebbe. Amúgy is nekem kéne rávennem az öngyilkosra. *(eljátssza)* Ember, ne küzdj, ne bízzál! Hát kiért tenéd? Ezekért? Akik csak rombolnak, és ezt nevezik dicső forradalomnak, ezekért? Bízni eszmékben, melyek csupán papíron léteznek? A lelkek üresek, a te tisztaságodnak nincsen otthona a Földön... Működne. Persze az is jól mutatna, ha az Úr akasztaná föl magát. Lehetne értelmezni napestig, és nekem is kedvemre való volna. *(vigyorog)* Egy kétségbeesett, depis Úr, akit én vigasztalok... Nem rossz. Vagy az Apa. Csődből csődbe, vereségből vereségbe, a mindenkiből a semmi-be. Bár ez csak összezavarná a dolgokat. Én meg maga vagyok a zavar, nálam ez nem oszt, nem szoroz. Akkor most Idealista indul. El lesz, kérem, játszva a feszültség a magas ideálok és az alacsony realitás közt.

(akkurátusan bogoz, csomóz, készül az akasztáshoz)

Itt ez a kötél. Jó K. und K. kötél. Vagy szlovák kötél. Lehet magyar is. Vagy osztrák. Mintegy a kötél ide-

ájának a megtestesülése. Elég vacaknak látszik, nem biztos, hogy elbír. Fogyókúrát tartani öngyilkosság előtt?! Micsoda nevetséges világ ez!

(kintről a tömeg zaja; fülel)

Ez volna a szabadság? Ez a csőcselék? Egyenlőség ott lent, a pocsolyában? És a testvériség az ingyen osztott lőrék kódében? Ez a kajabálós őrjöngés volna a szent jelszó, a szabadság, egyenlőség, testvériség? Hol vannak az eszmények? Az utcán? Aligha. A kastélyban? Aligha. Hol? Bennem? Aligha.

(bedugja a fejét a hurokba; sötét)

Harmadik jelenet

SZOLGÁLÓ

(lapoz a szövegkönyvben, az akasztófa felé pislant)

Szépen himbálódzik... Akkor most betör a 20. század, ahogy ígérve lett. Ahogy látom, a dilettáns szerző úgy képzeli, hogy e pillanatban a lázadó tömeg végigsöpör a színpadon, sodor magával mindent, mögötte az összetört, az összeroppant régi világ. Ehhez nincs nekünk 500 emberünk.

(megjelenik egy száz ember „cunami” táblával vagy ilyen fölirotos trikóban)

Ennyire telt. Na, cunamikám, indulj, törjél-zúzzál. Sodorj! Sodorj engem is magaddal.

(mintha egy parkban, sétálnak kifelé; a semmi közepén ül a Herceg, teázik, a Spectatort olvassa; csodálkozva körbenéz, hörpint)

HERCEG

Nem is tudtam, hogy forradalom van.

(teázik tovább; sötét)

Negyedik jelenet

FORRADALMÁR

Kegyelmes úr, izentek, hogy gróf urat likvidálnunk kell.

HERCEG

Értem. És? Mit kíván?

FORRADALMÁR

Tessék szíves lenni visszahúzódni valahová.

HERCEG

Mit mond? Jól hallom? Hogy bujkáljak? Hogy bujkáljak a saját otthonomban, a saját országomban? A hazámban?

FORRADALMÁR

Igen. Illetve nem. Természetesen erről nincsen szó, kegyelmes úr. Tessék engem is megérteni, forradalom van, én meg forradalmár... Hanem talán arra a kis időre, amíg a házkutatást tartom... ha addig ott hátul a fászinbe visszavonulna... Lehetne tovább olvasni. Nem? Akkor legalább tessék elfordulni.

(Herceg elfordul, olvas tovább; Forradalmár egy pillanat alatt stilizált házkutatást tart, „itt sincs, itt sincs, hová bújhatott a népnéző? külföldre szökhett” stb.)

Elnézést a kellemetlenkedésért, kegyelmes úr, immár elvonultunk.

HERCEG

Kérem.

(sötét)

Ötödik jelenet

GRÓF

Nagyapámat az Isten is letartóztatásra teremtette. Már a szeme sem állt jól, mintha róla mintázták volna az arisztokratát mint olyant – kifinomult vonások, előkelő mozgás *(esetleg Herceg, mint egy manöken, ezeket közben mutatja)*, ősi magabiztosság, műveltség, tudás, gög!

Nagyapa nem csak önmaga volt, hanem „minden”, a régi világ, kvintesszencia az úri bitangágtól a tündérvilágig, mindenestre nehéz lett volna őt alulról lenézni, így aztán a század folyamán időről időre gondolkodás nélkül azonnal letartóztatták – még mielőtt a száját kinyithatta volna. Ha meg kinyitotta, az csak rontott a helyzetén.

Nagypapa egy jól letartóztatható egyén volt.

Amúgy ha valakire ráemelte jeges, több évszázados tekintetét, az illető azonnal kővé vált. A kövek a mai napig láthatók a kastélyudvaron. Egyébként ezt tanultuk is az iskolában. Az osztálykiránduláson meg kellett néznünk a köveket. Íme, a feudalizmus elrettenítő példája, prédikálta indulatosan a nagyon kommunista osztályfőnöknő.

Jó srác lehetett a nagyfaterod, súgták az osztálytársaim.
(sötét)

Hatodik jelenet

GRÓF

Általában amíg nagyon meg nem verték...

APA

Amíg nagyon meg nem verték, édesapám férfiasan viselkedett.

HERCEG

Egy maga elé képzelt minta szerint. Minthogy formákon múlik az élet.

GRÓF

De mihelyt a verés elért egy fokozatot, például a körmök szaggatása, rettentően megijedt, és gyáva, alávaló módon könyörgött az életéért. Szerencsére tudni nem tudott semmiről semmit.

LUCIFER

(mint ávós)

Ilyen nincs. Valamiről valamit mindenki. Különösen egy gróf. Nincs itt kibúvó, a hallgatás is beszéd. Ha hozzám kerülsz, és én ezen dolgozom, áruló leszel, ha! Vicceset mondok, de ne neved: Ha! ha életben maradsz. De azért csak folytassátok. Aztán majd abba fogjátok hagyni.

GRÓF, APA, HERCEG

Szerencsére tudni nem tudunk semmiről semmit. Ezt pirkadatig ismételtük. Tetemes hazánk! Nincs módunk kitérni a hűség elől.

(Lucifer–Ávós brutálisan verni kezdi őket, rugdosni, a kurva anyátok stb.)

(sötét)

Hetedik jelenet

FORRADALMÁR

(egy darab könyvet tesz egy üres polcra)

Ezt akkor leltároztuk, világos?! A leltár köztulajdon, világos?! Ezért maga a felelős, világos?! *(csönd)* Érti? Vagy csak azt érti, hogy „érti, gróf úr”? Hát akkor felvilágosítom, világos?! Fordult a kocka. Volt gróf, nincs gróf.

Szóval ezért mostantól maga a felelős, világos?!

HERCEG

Ó, kérem, én mióta az eszemet tudom, felelős vagyok. És atyám is az volt, és atyám atyja is az volt, és a fiam is az, és az lesz a fiam fia is. Úgy van ránk rakva. Felelősségből van nekünk a legtöbb. Több van, mint kastély, több van, mint birtok, több van, mint a fény, amely a családra hull. Ha tetszik, azt is lehet leltározni. *(csönd)* Világos?!

(sötét; a sötétben Forradalmár leüti a Herceget, „a kurva anyád, az világos!”)

Nyolcadik jelenet

HERCEG

Vilma, gyorsan, a kulcsokat. Legalább az ékszereket elrejttem.

(Vilma, vagyis Második Szerető, fiatal komorna, dermedten áll, erősen figyel a Herceget)

Mit képzels?! Maga néz engem? Bámul rám? Ahelyett, hogy a dolgát tenné, és segítene. Igaza van ezeknek a dicső forradalmároknak: a fent lett lent, a lent meg fent. Mintha én volnék a komornyik, és Vilma az úrnő. Hol vannak a kulcsok?

VILMA

(alázatosan fejet hajt, a földre néz)

A kegyelmes úrnak is nézni tetszik engem. Most nézett először rám, mióta itt a kastélyban szolgálók.

(Férfi-nő nézések)

HERCEG

Erre nincs idő! Adja.

(a kulccsal kinyit egy ékszeresfiókot, pakolja be a nadrágjába a darabokat)

Gyertek csak, libuskáim. Bújjatok csak ide. Bontom az övem, hogy legyen helyetek, a sliccem egyfelől, ez a Vilma másfelől, csúsznak a hideg tárgyak lefelé, kösöntyűk, medálok, fülönfüggők, Vilma! mit bámuls?! családi ékszereim vagy nyitott bricseszem érdekl?... Azonnal csukja be a szemét!

(Vilma rázza a fejét)

Akkor forduljon el.

(nem)

Akkor meg segítsen már végre!

(a komorna térdelne épp a Herceg elé, de még mielőtt egészen pontosan és romlott lelkiünknek megfelelően de-szifrizozhatnánk a mozdulatot: sötét)

Kilencedik jelenet

FORRADALMÁR

(beront mintegy a szobába)

Műkincs! műkincs!

HERCEG

(fursán izeg-mozog a kincsekkel teli térdnadrágban, és valahogy még a Vilma közelsége is érződik rajta; hogy ez utóbbi színészileg miként ábrázolható, azt mi magunk ugyan nem tudjuk, de tanult színházbarátaink nyilván és így tovább)

Műkincs???

FORRADALMÁR

Műkincs!

HERCEG

(egy képre mutat a falon) Műkincs.

FORRADALMÁR

(fitymálva) Műkincs?!

HERCEG

(a bútorokra mutat) Műkincs.

FORRADALMÁR

(gőgösen, akár egy gróf)

Egy grófnak tudnia kell, mik azok a műkincsek, és hol vannak azok. Világos?!

HERCEG

(félre) Grófnak éppenséggel gróf volnék.

FORRADALMÁR

Tudunk mi másképp is beszélni! Műkincs.

(elrohan)

(sötét)

Tizedik jelenet

FŐFORRADALMÁR

(folyamatosan pecsétel; azt hiszem, a könyvszekrényeket)

Új leltárt veszünk föl, és lepecsételjük a szobákat, ahol a könyvek vannak.

HERCEG

(teázik, de járkal is, mert reményeink szerint a bricsesz-be rejtett ékszerek bizarr mozgáshoz vezetnek)

Csak nem félnek az elvtársak a könyvektől?

FŐFORRADALMÁR

(szelíden)

Elképesztő, ahogy gróf úr az elvtárs szót kimondja. Önmagában bizonyítja a forradalmunk létjogát. Nem mintha bizonyítani kényszerülnénk valamit is.

HERCEG

Maguk kommunisták azért fognak veszíteni, mert hadat üzentek az Úristennek. Volt merszük!

(félre)

Relatívén nyíltan beszéltem, nem volt mit vesztenem, s alakoskodással nem lett volna mit nyernem. Hosszú távon ezek veszítésre ítéltettek, rövid távon már mindent elveszítettem, maradt hát a kíváncsiság. *(csönd)* Meg egy kis halálfélelem.

FŐFORRADALMÁR

(ujjongva) A mersz! Az, a mersz!

És mérni, kegyelmes úr, itt az egész világ. Az egész világ! És, tegyem hozzá, ez csak a jéghegy csúcsa!

(pecsételi sorban, amit pecsétel, ajtót, könyvszekrényt, az azt borító lepedőfélét, a Herceg segít neki, groteszkül, a kincsekkel teli nadrágban)

Én tizenöt évi meggyőződésből vagyok kommunista.

HERCEG

Én meg háromszázötven évi meggyőződésből katolikus. *(támadón)* Egyetemes, ha ért engem. Katolikosz. Annyi mint egyetemes.

FŐFORRADALMÁR

Értem én, kérem szépen.

HERCEG

Fenyeget? Maga most engem fenyeget?

FŐFORRADALMÁR

(lehajtja szégyenlősen a fejét)

Kell.

HERCEG

Kell?

FŐFORRADALMÁR

Kell.

HERCEG

Ütni is fog?

FŐFORRADALMÁR

Nem szeretnék.

(sötét)

Tizenegyedik jelenet

HERCEG

Komolyan mondja, hogy nem szeretne ütni. Komolyan, fáradtan és ellenségesen. *(csönd)* A kommunisták mindig az egészről beszélnek.

ÚR

(bekiabál) És én?! Én talán nem?!

LUCIFER

Le vagy maradva, oh, seregek ura! A töredék mint egész, ez az új jelszó.

ÚR

Nem érdekelnek a divatok, nem érdekelnek a bestsellerlisták, nem érdekel a hét ajánlata, nem érde –

HERCEG

Józsikám, ne povedáljatok közbe, monológban vagyok...

(visszaáll az előző helyzetébe)

A kommunisták az egészről beszélnek, a részleteket pedig ellopják. Tessék, minden mozdíthatót – képeket, porcelángyűjteményt, antik órákat – itt egy halomba hordtak. Csak egy kupac, nem kép, nem porcelán, nem óra. Most látom először – és minden bizonyonnyal családom évszázados történetében én vagyok az első –, mi lehet undorító a „sok”-ban. Most látom először így a sokat, hogy az nem kápráztató gazdagság, nem a teremtés –

ÚR

Jelen!

LUCIFER

A jó tanuló stréber fajtája!

HERCEG

– nem a teremtés bősége, hanem ez az émelyítő hányadék a kastélyom közepén. Ezek a vörösök nyilván ezt mindig is így látták, ezt az összevissza sokat, nem ismerhették a történeteket, mindig csupán a jelenhez van közük, az időhöz nincs. Ezt az émelyítő sokat képesek csak látni, a sokat, amit az idők során a sok grófi meg hercegi hamster... hamster, hogy mondjuk ezt magyarul... pontosabban szlovákul?

ÚR

Hörcsög.

LUCIFER

Brávó, egy poligott érvényes nyelvvizsgálóval. Egy közép-európai Isten, minden elismerésem. Megemelem a kalapom.

HERCEG

Tehát hörcsög. Csak ezt látják, ezt, amit mi, grófi hörcsögök az évszázadok alatt összezabráltunk. Csak ezt tudják látni, ezt a botrányt. *(csönd)* Ezt most megértettem. Aztán majd megint el fogom felejteni.

LUCIFER

(súgja)

Ez akkor is a tied. Vagy a fiadé. Vagy a fiad fiáé. Hisz ki másé? Szerezd vissza. Pereljete. Hallgass rám. Az Úr szépen beszél, a szavak szépek, de a tojást a tyúkok tojják.

(a közönségnek) Vagy ez már volt? Vagy lesz? Mindenestre ezt pereld. Trianon nem peresíthető.

(sötét)

Tizenkettedik jelenet

(Herceg és Főforradalmár meghittén sétálnak, pécételnek; „vívnak”)

HERCEG

Maga hivatkozik a Teremtőre? Maga? Azt hittem, a világot a kommunisták szerint a kommunisták teremtették.

FŐFORRADALMÁR

(vigan) Nem, nem, a felelősséget nem vennénk le az Ég nyakából... De újratereztést hozott anyagból szavatolt minőségben vállalunk.

(komolyan) Ha hívó volnék, Istennel foglalkoznék. Minthogy nem vagyok az, magammal foglalkozom. A hagyományokban sem hiszek. Apám sem hitt. De azért a hagyományokat továbbörökítette rám. És én is így teszek majd.

HERCEG

(félre) Vajon én mire lennék képes Isten nélkül? Mit tudnék tenni? Hát egy lépést se! *(szinte már a másíknak)* Nekem Isten nem bölceleti konstrukció, hanem maga az élet! Mondja, nem fél a hitetlenségtől? *(csönd)* Én félek. Főleg a magam hitetlenségétől félek, de félek a magáétól is. A hitetlenség fertőző. Félek és irtózom tőle. Megvetem. Gyűlölöm.

FŐFORRADALMÁR

Hauptsach der Herrgott isch gsond. *(félre)* Német, jelentése: Fő, hogy az Úristen egészséges legyen.

HERCEG

Mindig szellemeskedik... Olyan, mintha folyton menekülne...

FŐFORRADALMÁR

Gróf úr kitűnő megfigyelő. Nyilván ebben segítette a Szentírás tanulmányozása. Öszövétség, hogy félreértés ne essék.

HERCEG

A szellemesség csak a pillanatot látja. A kommunizmus, már bocsánat, a jelen rettenetes helytartója.

(Főforradalmár várákozva mutatja, hogy még, még, még...)

De hát a jelen nem létezik múlt és jövő nélkül, a jelennek előfeltétele a múlt. Hacsak nem negligálják az időt!

FŐFORRADALMÁR

Nem, nem! Ellenkezőleg, újraterejtjük! Új időt, új időszámítást! Új újat.

HERCEG

Ugyan. Hát egy tölgyfa idő nélkül, évgyűrűk nélkül – hová vezetne az?! Mi volna az, nem éppen korhadt, üres álság?

FŐFORRADALMÁR

A számból vette ki, kegyelmes úr. Mi is ezt mondjuk. Korhadt! Üres! Álságos! De azt már mégsem feltételezhetem kegyelmes úrról, hogy kommunista volna. Egy komcsi.

HERCEG

Valóban.

(csönd)

Most. Most: ez a maguk főszava. A kommunisták a pillanat arisztokratái. Ne bólogasson, egy pillanatra nem lehet arisztokratának lenni. Egy pillanatra csak kommunistának lehet lenni.

FŐFORRADALMÁR

Bravó, uram. Akkor most ki, aki szellemeskedik?! Mindenesetre ez az ellentmondás, lenni, mi nem lehetünk, ez visz mindent a paródia felé.

HERCEG

Szóval elismeri?! Értékek helyett az értékek paródiája, ez a maguk modernsége.

FŐFORRADALMÁR

És a maguk konzervativizmusa!

HERCEG

(legyint)

A valóság helyébe az újságok diktálta világ lép, a paródia mögül pedig eltűnik a szent valóság. A szent valóság, melyet a paródia kése metszett föl, s fordított ki önmagából szégyentelenül. Szégyentelenül! De maguk csak fölforgatták a világot, nem változtatták meg. Fölcserélték a fentet és a lentet, ami fent volt, az most a lent...

(félre)

Juszt se mutatok magamra.

...és ami lent volt, az a fent. Aztán majd, miként erősen reményelem, jönnek mások, kik visszaállítják...

FŐFORRADALMÁR

Fenyeget, kegyelmes uram?

HERCEG

Ugyan, forradalmár úr, csak befejezem a mondatot. Kik visszaállítják a talpára a világot. Már megbocsát, de a világnak édesmindegy, hogy én, a gróf, vagy maga, a komcsi a „fent”. Legfőbb engem már megszoktak, és valamelyest bele is tanultam az idők folyamán.

FŐFORRADALMÁR

Na ja, az idők folyama... Nálunk nincsen fent és lent, megszüntettük, ez a forradalom rövid lényege.

HERCEG

Azt remélem is, hogy rövid.

FŐFORRADALMÁR

Lám, szép szó ide, szép szó oda, ülne vissza a hatalomba.

HERCEG

Ugyan. Én sosem a hatalomban ülök, hanem a karosszékemben. A karosszékeimben.

FŐFORRADALMÁR

Értem, igaza van. Eszébe se jut, hogy ne maga legyen a hatalom. Ezért nagyvonalú. Én azt nem engedhetem meg magamnak. *(a könyvespolcot takaró lepedőket peccsételik)* Fogja már rendesen azt a lepedőt, a jóistenit!

HERCEG

Lepedőfogó-tanulmányaim kétségkívül hiányosak... Mondtam már? Hogy abba fognak belebukni, hogy nemcsak a „fent”-nek üzentek hadat, hanem az Úris-tennek is, és ez lesz a veszünk.

(hirtelen hévvel)

Hát Napóleonnak már Moszkvába is beletört a bicskája!

FŐFORRADALMÁR

Érdekes meglátás. Gróf úr szerint tehát a mennyek országában még annál is hidegebb van, mint Moszkvában? Egyáltalán nem ésszerűtlen föltevés... Igen, látom magam előtt, az örök jég birodalma, hol az Úr a jégkirálynő.

HERCEG

Kérem! Uram! Ugyan! Hogyan beszél?! Mért kell mindennel viccet csinálni.

FŐFORRADALMÁR

Mill pardóz, gróf úr, nem mindennel, csak amivel lehet. Nem vagyok cinikus, pusztán ironikus. Iróniára vagyok ítélve, hogy úgy mondjam. Csupán a szimetriára kívántam rámutatni, miszerint a pokolban, ama örök tűzben, a kívánatosnál melegebbnek látszik lenni, fönt meg hidegebbnek. Lássá, uram, mi, kom-

munisták ezért választottuk a Földet, a kettő között. Nincs fent, nincs lent, minden itt van, kegyelmes úr, a menny, a pokol, minden. All inclusive!

(csönd; csöndesen)

Az én helyem, az én hazám, akár a misztikusoké, az a semmi, ami megelőzi az Istent.

(pecsételnek. Herceg lepedőszél-gyakorlatozik)

HERCEG

Szép... szépen beszél a forradalmár úr, szépen, de hamisan. Nem a semmi a maga hazája... Bár a maguk nihilizmusa félrevezetőn közel áll ehhez. De ahogy módomban áll közelebről figyelni a dolgokat, a maguk otthona sokkal konkrétabb, a maguk otthona a pecsét, a stempli, az igazolvány, az engedély.

Nem igaz, hogy az embert tették az Isten helyére, ami istenkáromlás ugyan, de nem tagadható meg tőle a bátorság méltósága, a lázadásé, a Luciferé... A bürokrácia lesz a 20. század Istene, ezt elérték, forradalmár úr, és ez valóban nem kis dolog. Hogy ennek mik a következményei, azt nem látom. Megkockázatom, önök se.

FŐFORRADALMÁR

(szomorúan)

Avval a különbséggel, hogy minket ez nem is érdekel.

HERCEG

(félre) A kommün bukása után bejelentkezett hozzá, de leküzdvén személyes kívánságomat, nem fogadtam. Bécsbe menekült, beszéltek a faluban, azután Moszkvába, majd vissza Bécsbe, ahol rejtélyes körülmények közt elhalt. Hírem egy része öngyilkosságot mond, más része szerint szimpla véletlen okozta pusztulását. Semmiben nem értettünk egyet, mégis... meggyászoltam.

(az összehordott tárgyakra mutat)

Nemcsak magát, engem is feszélyez ez a *kupac*, az értéktárgyak évszázados trágyadombja... Bizony, más egy többfogatós vacsora, kérem szépen, és ismét más a zabálás. Ha ért engem.

FŐFORRADALMÁR

A legteljesebb mértékben, kegyelmes úr. Árnyalja mindazonáltal a gondolatfutamot az éhség.

HERCEG

Hogyan, kérem? Mit csinál a mivel a micsoda?

FŐFORRADALMÁR

Ha éhes az ember, erre gondolok. Ez esetben nehéz a vacsora és a zabálás közti minden bizonyos különbséget fölmérni. Hiányoznak szempontok! A gourmet megveti az éhséget, tudom. Igaza van.

Hát micsoda dolog nem azért enni, mert valami ízlik, finom.

De tudja, ha a „nincs” néz a „van”-ra, annak vadabak a szempontjai. A zsíros kenyérnek nincs, kérem, ahogy ön szereti mondani, struktúrája. Ne, ne szóljon közbe, kérem. Ha csak a zsíros kenyér van, ha a zsíros kenyér a világ, ha csak a lüktetőn fájó üresség van a gyomorban, ha ez van bent, kint meg a zsíros kenyér... szóval az nem ugyanaz, mint hogy fent a csillagos ég, belül meg, ugyebár, az erkölcsi törvény, ugyebár. *(csönd)* Nagy úr az éhség.

HERCEG

Ehhez nem tudok hozzászólni. Nincs szerencsém említett urat ismerhetni.

(végeztek a munkával; ülnek egymás mellett, mint két barát; kedvesen beszélnek egymással, szinte évődve)

HERCEG

Talán mégsem leszek én jó kommunista.

FŐFORRADALMÁR

Úgy sejtem én is, hogy ez valós veszély.

(csönd)

HERCEG

Unom a paradoxonjait.

FŐFORRADALMÁR

Unom a logikusságát.

HERCEG

Ön szemtelenkedik?

FŐFORRADALMÁR

A legkevésbé sem, gróf úr. És ön?

HERCEG

Oh. Én nem tudok ebbe a helyzetbe kerülni.

(Főforradalmár elneveti magát)

Elképesztő, hogy magukat így megnyugtatja a szellemeskedés, a bon-mot.

FŐFORRADALMÁR

Magukat meg a tízparancsolat nyugtatja meg. Az nem egy bon-mot gyűjtemény? Ne öl! Igazán szellemes, nem?! Utalnék tisztelettel az inkvizícióra, a válásháborúkra és mindenre. Ne tessék mondani, hogy nem szellemes?! Végigmehetnének mind a tízen, hóhó, de végig ám!

HERCEG

Ne, ezt ne, uram. Maguk a gondolat, az igazság helyébe a *machbarkeitot* teszik... Az az igaz, ami megtehető! S ami megtehető, az ezért rendjén való is. Hogy

mást ne mondjak, így lép a boldogság helyébe az öröm, a szeretet helyébe az örömszerzés. Hogy mást ne mondjak, Jézus nem így beszélt, uram.

FŐFORRADALMÁR

Kétségtelen. De Jézus nem segít rajtunk, kérem szépen, hiszen még önmagán se tudott segíteni. És Jézus amúgy is az ön pályáján játszik, nem a miénken.

HERCEG

Ne beszéljen így.

FŐFORRADALMÁR

Bocsánat.

ÚR

(lábujjhegyen besettenkedik)

Vagy itt van vége a jelenetnek, vagy mondhatok pár szót. *(csönd)* Mondok. A két férfi elmosolyodik, elhallgatnak. Torkukon akadt a szó. Mintha begyakorolták volna, egyszerre fordulnak a nagy, parkra néző ablak felé. A parkban tombol a tavasz – szeretem a tavaszt, miként az emberek, illetve fordítva, ti szeretitek azért, mert én szeretem –, a dús lombok egymásba érnek, lassan sötétedik, barnásszürke homály ül a kertre, meghagyva a fák vibráló zöld foltjait és az égalja lilásrózsaszín világlását.

(csönd)

Lassan egészen besötétedett, és ők hosszan, szótlánul álltak, míg rájuk nem szóltam, mint a gyerekekre, hogy hát mit is művelnek ott, az ablakmélyedésben.

(sötét)

Tizenharmadik jelenet

SZOLGÁLÓ

Jaj, férfiak! Hogy ezek mennyit tudnak fecsegni! Pletykálnak Istenről, hazáról. A családról kevesebbet. *(lappoz)* Nekem meg itt közben bevonul ez a Horthy Kaszára. Volt nagy öröm. Kérnék egy statisztát örülni. *(statiszta be)* Tessék dobálni kalapot fölfelé. *(statiszta hirtelen három kalappal zsonglörködik)* Hát ez tényleg örül.

LUCIFER

Ellentengernagy tenger nélkül. Ezt hogy képzelted, főnök? Ne válaszolj, annyi nincs ebben a Horthyban. Kun Béla, Horthy, zsidótörvények: ezek a lehetőségek? És még te mondod, hogy szereted a magyarokat? Mi volna, ha pikkelnél rájuk? De térjünk vissza a fogadásunkra. Zsidó deportálás. Ezt jól kitaláltam, ott annyi embertelenséget sikerül összehoznom, hogy nem hinném, volnának érveid.

Nem volt jó a sajtód. Ilyesmiket lehetett később olvasni például: Hogy ne legyen rossz, magának Istennek se szabadna létezni. Szóval szépen bele vagy keverve. Na és a híres-neves családod? Azt is bukta, nem?

ÚR

(rosszkedvűen)

Mentettek embereket. Rávétték a magyarországi pápai nunciust – már nem emlékszem, mire, de az is rendes dolog volt. Aztán egyikőjük itt, a pozsonyi országgyűlésen nem szavazta meg a zsidótörvényt.

LUCIFER

Nem vagy nagyon lelkes, nyilván ismered a sztori végét.

ÚR

Aztán itt van a nagypapa. Ahogy bevonultak a németek '44 márciusában, rögtön letartóztatták, és bebörtönözték Sopronkőhidán. Tisztességes ember volt, a jó oldalon állt. Mit akarsz ennél többet?

LUCIFER

(félre)

Hogy ezt én mennyire bírom, amikor az Úr védekezik!

Ó Seregek ura! Mindenható Úristen!

ÚR

Nálam hízelkedéssel nem mész semmire.

LUCIFER

Na, figyelj akkor ide. A történelmi felelősség nem elvont, személyes. Itt van ez a család. Az derék dolog, ha annak idején derekasan viselkedtek, de hatszázezer embert mégiscsak meggyilkoltak.

ÚR

(halkan)

Tudom.

LUCIFER

Ki vagyok segítve. Ezért valakinek viselni kell a felelősséget. Ez a nagypapa nemcsak gyönge volt, vagy szkeptikusan visszahúzó, hanem ő volt az is, aki eltúrta a holokauszt gyilkosságait.

ÚR

Megtett mindent.

LUCIFER

Lehet, lehet, hogy mentette a zsidókat, és embereinek jó grófja volt, de valahogy mégiscsak hiba csúszott a számításba, nem?! Egy olyan hatszázezres hiba becsúszott, nem?!

ÚR

Senki nem ugorhatja át a saját árnyékát.

LUCIFER

Ez akkor is szájalmas érv, ha az állítás igaz. Rendben, *nem* várható el az árnyékugrálás. De nézzük fordítva. Mert evvel a nem-mel *egy időben* ott van az a sok meggyilkolt, megalázott, megbecstelenített... Mind a Te teremtményed! Erről mégiscsak kéne gondolni, mondani valamit a liblingjeidnek. Emberként, keresztényként, magyarként.

Hallgatsz? Igen, mostanában hallgatsz. Persze az emberek hallása is romlik. Másfelől javulnak a hallókészülékek. De ez most nem tartozik ide. Figyelj, öregem. Az baromi jó, hogy *mindent* megtettünk. Fasza.

ÚR

Naaa!

LUCIFER

De ha mindent megtettük, és történt, ami történt, akkor újra kell definiálni a mindent. A „történt, ami történt” tudniillik azt jelenti, hogy míg az egyik család „tette, amit lehetett”, azt is *tette*, hogy más családok tagjai ne számítsanak embernek.

(*csönd*)

Én se tudok mondani semmit, te se tudsz mondani semmit. Suboptimális állapot!

SZOLGÁLÓ

(*vár, hogy valaki megszólaljon*)

Jaj, férfiak. Képtelenek egy normális beszélgetésre. Csak tátognak, mint a potykák. Jelentősen hallgatnak Istenről, hazáról. A családról kevesebbet. (*lapoz*) Nekem meg itt közben véget ért a 2. világháború. Jöttek az oroszok, hozták a békét, vitték az órákat.

ÚR

Olcsó.

SZOLGÁLÓ

A drágábbakat is vitték.

ÚR

No comment.

LUCIFER

Én szeretem az olcsót, a talmit. Igaz, a fényűzést is, ha érted, mire utalok.

ÚR

(*dühösen*) Nem értem, és akkor mi van?

LUCIFER

Rosszul áll a fogadás, mi?! Lesz ez még rosszabb is.

(*sötét*)

Tizennegyedik jelenet

(*Apa-fiú jelenetek*)

GRÓF

(*gyerek; fogja az apja kezét; talán: az apából csak a kéz látszik; vagy: csak egy kézbáb van*)

Az én apámnak van a legszebb keze a világon. A legerősebb keze. Meleg, bele lehet bújni a keze melegébe. Nincs az a tél, amely kifogna rajta. Megvéd engem mindentől. Ha jól belekapaszkodom, én is erős vagyok. Jó apa. Senkinek nincs ilyen jó apja, ezért aztán senkivel el nem cserélném semmi pénzért.

LUCIFER

És ha a pénz mellé egy csúzli is járna?

GRÓF

Akkor se. Hát éppen ő csinált csúzlit nekem.

LUCIFER

És ha a pénz és a csúzli mellé még egy komplett gombfocicsapat is járna?

GRÓF

Melyik csapat?

LUCIFER

Bármelyik. Amit választasz, nagyságos uracska.

ÚR

Távozz tőlünk sátán.

LUCIFER

Jó, jó, megyek már. Megjegyzem, csak a munkámat végzem.

Nem mondanám fairnek a közbeszólásodat. Ha én nem volnék árnyék, te nem lehetnél fény.

ÚR

Fordítva, édesem. Ha én nem volnék fény, te nem lehetnél árnyék.

LUCIFER

Oké, főnök, egyszer neked is lehet igazad.

*

GRÓF

Egyszer titokban láttam apámat sírni. Sosem féltem annyira, mint akkor.

APA

Egyszer titokban láttam apámat sírni. Sosem féltem annyira, mint akkor. Egyszer láttam a fiamat sírni apám temetésén. Engem siratott; kevésszer voltam olyan hálás, mint akkor. Egyszer-egyszer látom magamat sírni. Többnyire nevetséges, néha jó, mint egy nagy lélegzetvétel hajnalban, máskor szinte belefulladások taknyomba-nyálamba.

GRÓF

Ne sírjon, édesapám, majd én sírok maga helyett.

*

LUCIFER

Beh szép. Ez szép, hogy sírsz apád helyett. Méltó és igazságos.

ÚR

Vere dignum et justum est.

LUCIFER

Monológban vagyok, kuss... Szóval szép. És annyira, de annyira emberi. Ezt se a menny, se a pokol nem tudja. De azért, fiacskám, a helyedben elgondolkodnék, miért. Miért sír apád? Mit követett el? Mi nyomja a lelkét? A létezés személytelen súlya? Már bocsánat. Vagy ennél konkrétabb? Én nem állítok semmit. Csak kérdezem. Ahogy mondani szokták, bogarat kívánnék ültetni a füledbe. Nézz a könnyek mögé, fiam.

(félre)

Zene: Csajkovszkij.

*

GRÓF

Most alszom és álmodok, vagy ébren vagyok? Mind egy. Ez a jó a színpadon. Nincs különbség költészet és valóság között. Ez amúgy veszélyes. Apám is néha úgy viselkedett, mint egy regényhős. Nem szabad. Ez más, mint játszani. Játszani nemcsak szabad, de kell is.

A háború után rögtön a „nép ellensége besorolást” nyertük el, utcahosszal megelőzve a szóba jöhető vetélytársakat. Anyám sírt, hogy ez reménytelen. Apám majdnem nevetve válaszolta: diktatúrában a remény a legveszélyesebb. A remény tesz kiszolgáltatottá.

1951-ben Budapestről, az ún. kitelepítés során egy észak-magyarországi faluba zsuppoltak minket. Majdnem Szlovákia! Egy szobában voltunk mindnyájan,

50×50 lépés az első totyogós lépéseimmel. Kis ingások, tántorodások, mintha részeg volnék.

(csönd)

Noha abból a szobából kizárólag az apám szokott volt részeg lenni.

LUCIFER

(súgja) Én adtam a poharat a kezébe. Valahogy ki kell bírni, nem?

GRÓF

Ha keveset ivott, ő utánozta a legélethűbben a szarvasbögést. Régebben volt birtok, volt, volt szarvasbögés. Ebből maradt ez. Tessék, apám.

(Apa négykézláb; valami szájalmasan vékony hangot ad ki)

Hallják?

Ez volt a csoda maga, kimentem a kertbe, tenyerét a szájához öblösítette, és erősen, diadalmasan felbögött. Apánk, a hatalmas és dicsőséges állat. El is bújtam a kertben, hogy ne ijesszem el. A szarvas igen érzékeny élőlény.

(lassan, mintha puskát emelne rá)

Lőhetek magára, édesapám?

(közben Apa föláll, leporolja a nadrágját, leül egy székre; már megint rendezek, elnézést; szóval vagy feláll, vagy nem, vagy ül kényelmesen, vagy nem – és egyáltalán)

(félre)

Apánk hallgat, nem bög, nem barcog, nem rigyet.

Lelőhetem magát?

APA

Ne. Azt talán ne. Ne lőj le. Talán ne lőj le.

(súlyos csönd, majd váratlanul társalgási hangnemben)

Kérlek szépen, egyszer apám nagy vadászatot rendezett. Horthy is jelen volt, vadászatra meghívta, de a kastélyba nem, vadászatra igen, kastélyba nem.

HERCEG

Sok jó puskás...

APA

Sok jó puskás, ahogy ő mondta, egyebek közt az öreg Fülöp herceg. Apróvadra. De volt köztük egy nagyszájú civil is, aki folyton hencegett, hogy micsoda vadászkalandjai voltak, és hány mennyi gácsért lőtt már. Apám ez nagyon bosszantotta. Fülöp herceghez fordult.

HERCEG

Felség, elmesélném egy vadászkalandomat a Kárpátokban. Medvére mentem. Egy szakadék fölött híd gya-

nánt egy vén, kidőlt fenyő szolgált. Mennék át, pár lépés, amidőn döbbenet látom, hogy egy óriás medve lép ki szemközt a bozótból, és megindul a fatörzsön felém... megfordulok... mit látok?... hát a másik végén is egy medve, egy még hatalmasabb!

APA

A hencegő álvadász, ki magyarul se tudott rendesen, szinte remegve, izgatottan, leizzadva kérdezte: És mi történt azután neked? Apám a szokott egykedvűséggel válaszolt.

HERCEG

Mi történt volna. Semmi sem történt. Fölfaltak a medvék.

LUCIFER

(a Grófhhoz lép, suttog)

Mindenkit fölfalnak a medvék. Apádat is fölfalták.

GRÓF

Nem! Őt nem.

(sötét)

Tizenötödik jelenet

(álomszerű török környezet, üres trón, Gróf mint gyermek nézi ezt a csodát; Apa megy föl a főhelyre, ne feledjék: micisapkában)

APA

Szelám alejküm.

LUCIFER

(mint ceremóniamester, félre Gróf felé)

Bízd rám, majd én szövöm álmodat...

Ki vagy te, ismeretlen, hogy merészséged ily merész?

Te vagy tán itten a kádi? Döntnöke jónak s rossznak?

APA

(mutatja) Följebb.

LUCIFER

Tán volnál a kerület handzsárbégje?

APA

(derős egykedvűséggel) Följebb, följebb.

LUCIFER

Hát micsoda akkor? Tán a vezír?

APA

Följebb.

LUCIFER

Szégventelen, állítod, te volnál a fényességes szultán?

APA

Följebb.

LUCIFER

Kutya, mit merészelsz, Allahnak mondanád magad?

APA

Följebb, még följebb.

LUCIFER

(megjátszott meglepődéssel)

De hát följebb már nincs senki és semmi.

APA

(elégedetten bólint)

Igen, az volnék én.

(csönd)

LUCIFER

Érted a legnagyobb és a semmi kapcsolatát? Legnagyobb egyfelől, semmi és senki másfelől. Érted?

GRÓF

Nem. Nem értem.

LUCIFER

Akkor figyelj. Egyébként unlak. Ott vannak az iratok, elolvashatod. De ezt még megmutatom.

(átöltözik gyorsan Ávósnek, helyet cserél Apával, felül a trónra, rabszolgák legyeznek; Apának mondja)

Nem kell félni, öregem. Beszélni kell. Mit láttál, mit hallottál. A proletárdiktatúra nem mézeskalács. Mézes puszedli. *(félre)* Még csak nem is sztrapacska. – Láttad, tudunk másképp is beszélni. De nem akarunk. Tudni akarjuk, mit gondolnak a barátaid. Az ismerőseid, a munkatársaid, a rokonaid. Mit beszélnek a villamoson és mit a stadionokban. Mit beszélnek melletted a piszoárban. A farka közelében őszintébb az ember. Tudni akarjuk, milyen a hangulat a kuruc táborban, és milyen a munkások közt. Benned bíznak, a neved a biztosíték. Érted? *(csönd)* Érted? *(csönd)* Nem kérdzem még egyszer.

APA

Értem.

(sötét)

Tizenhatodik jelenet

LUCIFER

Dobjunk be az anyát, úgyis kicsit anyakomplexusos.

ELSŐ SZERETŐ

(mint anya)

Túl merész vagy, kicsikém. *(Gróf vállat von)* Vedd számitásba, hogy hol élsz. Itt, kicsikém, itt. Beletörödni, átmenteni, elfogadni, engedelmesnek lenni. Ne hallgass senkire, anyádra hallgass, húzd meg magad, görbülj, cipekedj, tedd, amit lehet, amit engednek, ha kérdezősködnek, hallgass, ha faggatnak, valljál, valljál be mindent, de élő személyre ne vallj, haragosra ne vallj, de valld be, hogy de Gaulle-nak kémkedtél Károly király javára, majd hitszegő módon ellene, valld be, fiam, hogy te vagy Rosa Luxemburg, és hogy egy elkeseredett pillanatodban te írtad a Szeptember végéért, mondhatod bármit, de tévedsz, ha azt hiszed, ez vicc, sose fogod tudni, mikor viccelnek, sose, ezeknek más agyuk van, ezért ne járkálj csak így ebben az országban, ne hidd, hogy a tiéd, hát láthatod, hogy kié, köszönj neki, kincsem, előre, mindegyiknek köszönj előre... ha kell, sírjál, tömjék tele magukat a könnyeinkkel meg a némasággal, zabáljanak csak két pofára, hogy ne jusson eszükbe semmi, csak dögöljenek tele hassal a napon, addig is nyugalom van. Addig is van egy kis nyugalom. Ez a legtöbb. Ez, amikor leáll egy kis időre ez a... ezek a kommunisták.

Vigyázz magadra, kisfiam, én nem fogok tudni vigyázni rád.

(csönd)

És vigyázz apádra. Én próbáltam, nem tudtam.

(sötét)

Tizenhetedik jelenet

(Apa és fia (Gróf) állnak egymással szemben, némán, nem tudnak mit mondani egymásnak, noha akarnának)

LUCIFER

(félre)

Hol vagyok én, kérdem, megfizetve? Most már mások szövegét is nekem kell mondanom. Jó, tudom, a fülbesúgás az én műfajom... Kis titkos irányítások hátulról. *(még halkabban)* A szabad akaratról is megvan a véleményem. Na, dolgozzunk.

(a továbbiakban hol az Apa, hol a Gróf mögé vagy mellé ugrik – vagy esetleg a két egymásnak fordított, beszélő kézfejjel jelzi csak mindezt –, és ő mondja, akár utánozva is őket, a következő párbeszédet)

Ti csak tátoztatok, bazmeg. Ez az apa-fíu cucc...! Ennél merevebbet... hogy ezt hogy sikerült kitalálnia! *(félfelé, mintegy az Úr fele mutogat)*

„GRÓF”

Te nem haltál meg?

„APA”

Neked nem. Neked soha.

LUCIFER

(félre)

Ez is milyen szép gondolat. Hogy az apa örökké él a fiúban. És még nekem szinonimám a Gonosz...

„GRÓF”

Akkor most megbeszélhetnénk azt, amit sose beszélünk meg.

„APA”

(hidegen) Mit? Mit akarsz megbeszélni?

„GRÓF”

Ha élnél, apám, meg kellene ölnöm téged. *(csönd)* Vagy most kezdődne a megbocsátás lassú, hosszú, nehéz processzusa. Az áruló megmentése. Az lenne az életem.

„APA”

Ha megengedném. Nem biztos, hogy az áruló gyönge is. Hogy gyámolításra vár. *(csönd)* Arról nem is beszélve, hogy én is megölhetnék téged.

(vége a „bábozásnak”, valóságosan (?) egymásnak ugranak)

GRÓF

Maga?! Maga öl meg engem? Mire föl? Maga?! Aki folyamatosan jelentett a török portának? Forgách uram felvidéki truppjának minden lépéséről tudtak... Hány élet ment így tönkre...!

LUCIFER

(félre)

Mi ez a stilizált latybatty? Milyen 17. század? 1957 és 1980 közt írtam vele jelentéseket a belügynek. Okosan megvártam, amíg magára marad, a magányos ember a legkiszolgáltatottabb. És akkor jövök én! *(vigyorog)*
(csönd)

GRÓF

(elérzékenyülve)

Mindent megadnék neked, amit életemben nem tudtam megadni.

APA

(hidegen)

Mit tudsz te nekem adni? Ugyan.

GRÓF

Én akkor most mit csináljak?

APA

Nem érdekel, mit csinálsz. Bármit csinálsz, te mindig gyerek maradsz, és én mindig az apád. *(csönd)* Bármit, érted?! És mindig, érted?!

GRÓF

Bármit?! Igen?! De hát mért beszél így édesapám?! Mit vétettem?

APA

Azt neked kell tudnod, mit vétettél.
(visszamerevednek bábbá)

ÚR

Most ez most micsoda most? Mit kavarsz itt, Lucifer? Most akkor a fiú a vétkes? Hogy lesz ebből katarzisz?

LUCIFER

Nicht mein Kaffee. A katarzisz a te bizniszed. Én csak mutatom a dolgokat, színéről, visszajáról. A giccs a te műfajod.

ÚR

Érzések és pofonok különbözők. De gustibus non est disputandum.

LUCIFER

Nix dajcs.

(sötét)

Tizennyolcadik jelenet

SZOLGÁLÓ

Urak, megfeledeztünk a harmadik akasztásról. Van bitónk, van kötelünk, van kedvünk hozzá, de hol az akasztandó?

LUCIFER

Mindenütt, kedvesem, mindenütt. A nézőtéren, a színpadon...

ÚR

Tudom, és persze Magyarországon, Szlovákiában és Ausztriában. Micsoda szánalmas cinizmus.

LUCIFER

Várjuk ki a végét. Ne feledd, színe és fonákja.

SZOLGÁLÓ

Hagyják már abba. Mint két gyerek! Ki hallott már ilyet. Szóval: az első a hazát siratta, a második az ideákat. Hiányzik a harmadik. Három a magyar igazság – szlovák színházban is! Ez a harmadik mit sirat? Sajat magát? Hát annyi kötel nincs... Az meg nincs rendben, hogy csak a páholy... Nem, a harmadik azt siratja, hogy nincs mit siratnia. Ez a legszomorúbb sírás. Sírsz, mert nem tudsz sírni.

Gyertek csak, libuskáim. Jönni, nem beszélni. Senki-nak nincs szövege! Csak a jövő van. Szépen mindenki a saját köteléhez.

(akiket hív: Lucifer, Herceg, Apa, Gróf, mormogják: Dösövő, Dösövő...)

LUCIFER

De ez nem igazságos, én... én...

SZOLGÁLÓ

Kuss.

LUCIFER

És nők mért nincsenek? Mintha azokban mindig megmaradna a hit...

SZOLGÁLÓ

Kuss.

LUCIFER

Akkor már csak egyet...

SZOLGÁLÓ

Kuss.

LUCIFER

(az Úrra mutat)

Ő mért nem?

(csönd)

SZOLGÁLÓ

Nem mertem.

(az akasztottak lógnak, Szolgálo finoman meglöki az egyiket)

Ezek is szépen himbálóznak.

LUCIFER

(félre) Elég jól áll a fogadásom.

(sötét)

Tizenkilencedik jelenet

LUCIFER

(öltözik át Ügyvéddé)

Mennyi meló. Pedig a lustaság a legszebb erény. Sokkal többet dolgozom ezért a... legyen... ezért a *teremtett* világért, mint az, aki magát Teremtőnek hívja. Ne nézzél, rólad beszélek, igen!

Csak az elmúlt két órában hányszor öltöztem át!

(Grófnak, aki ébredezik; vagyis eddig végig aludt?)

Tiszteletem a jó reggelt, hogy úgy mondjam, kegyelmes uram. Nos, készen állunk a harcra. Átvenni az örökséget, a múltat, a gyökereket... A satöbbit, különösen erre a szép kastélyra tekintettel... Na ja, de facto egy romhalmaz... Valami vizsgálat kell persze ide, de az lezsírozható, kérem szépen, kis szlovák hitel, kis magyar hitel, fizessen az EU, ha már annyira fontos neki ez a kibaszott, már bocsánat az elnézésért, ez az Európa. Nos tehát a kastélykérdés...

GRÓF

A kastélykérdés bagatell kérdés.

ÜGYVÉD

Na de kérem! És azok a fényes termek?! A csillogó parkett?! A falig érő tükrök és a sziporkázó csillárok?

GRÓF

A kastély nem számít.

ÜGYVÉD

Hát akkor mi számít, ha az nem?

GRÓF

Amit a kastély jelent, az számít. A múlt, a hagyomány.

ÜGYVÉD

Na, hagyjuk ezt a rizsát, uram. Mindannyian a piacról élünk. Mindenki lépik egyet, nekem is jó, neked is jó. Értjük egymást.

GRÓF

Nem értjük egymást.

(csönd)

ÜGYVÉD

(Luciferként, az Úrhoz mintegy)

Ez a te műved? Te barmoltál ebbe bele? Hallgatsz? Ez a legújabb. Azt hiszed, a válasz hiánya is válasz. De a hiányból én dolgozom. Fölhívom a figyelmedet, hogy egyre többször plagizálsz engem. Ez egyikünk hírének se tesz jót.

ÚR

Engem nem érdekel a jó hírem.

LUCIFER

Nem a túrót. Mindenkit érdekel.

ÚR

Én nem avatkoztam bele semmibe. Azok az idők már elmúltak. *(csönd)* Egyébként szerintem is kár lenne így ebek harmincadjára hagyni ezt a kastélyt. Nem a grófok miatt, hanem a kövek miatt. Az idő miatt.

LUCIFER

Te ne beszélj az időről, jó?

ÚR

Ebben igazad van... Kezdjétek újra a jelenetet.

(sötét)

Huszedik jelenet

ÜGYVÉD

(félre) Még szerencse, hogy nem kell újra öltöznöm. Nem jól áll a fogadás szénája. Az állam nem, de a képzelet én vagyok... Furcsa szerzet az ember. Mindig meg tud lepni. Egyszerre nagy és kicsiny. Én a vereségben utazom, szeretem látni a vereséget. Az Úr a győzelmet nyomatja, az az ő műfaja. De az ember egyik se. A vereséget néha győzelemre fordítja, a diadalát zokogásba fojtja. A szenvedés legyűri, elbukik, és bukásából megerősödve tér vissza. De ez se mindig! *(vállat von)* Lehet, hogy véglegesen nem legyőzhető... Mindazonáltal szórakoztató a szenvedése... Milyen bölcs leszek így a darab végére! *Cool* ez a teremtés. Király.

Kegyelmes úr. Jó reggelt. Ébredés. Szép kastély. Szlovák hitel, kibaszott Európa. Értjük egymást.

GRÓF

Értjük. De ne povedáljon már annyit... Ott az a malterosláda. Épülünk-szépülünk. Ne kérdezz, keverje. Malteros még ilyen jó órabért nem kapott, mint maga.

(csönd; az eddig bábmerevségű Apa megmozdul)

Apám. Ha kivételesen figyelne rám. Akkor itt most mégis volna egy rituális gyilkosság. Mert másképp... másképp én mit csináljak? *(majdnem sírva fakad)*

APA

Nem érdekel, mit csinálsz. Bármit csinálsz, te mindig gyerek maradsz, és én mindig az apád. Bármit, érted?!

GRÓF

Bármit?! Igen?! Tényleg bármit?! De hát mért beszél így édesapám?! Mit vétettem?

(odaugrik, kést ránt, ledöfi, ölelkezve tartják egymást)

APA

(döltében megsimogatja a fiát, szeretettel mondja)

Azt te tudod, mit vétettél, kisleányom.

(mintha mindketten meghaltak volna)

(csönd)

ÚR

Ügyvéd úr, ne hagyja abba a kavargatást...

LUCIFER

Mi atyánk, ki vagy a mennyekben!

ÚR

Megkérhetnék, hogy fogod be pofád? Nem lehet ironikusan imádkozni. Azt hiszed, nem értem, hogy amikor igent mondasz, az így nemet jelent?

LUCIFER

Igen, főnök.

ÚR

Ne hagyj abba... Oda lesz bekeverve az ősök vére, a múlt, ez az egész emberi lom. Ismered a Kőműves Kelemenné balladáját? Magyar ballada... Hogy bele kellett a falba keverni a feleség vérért, csak akkor nem dőlt össze.

Ez olyan, mint itt a Pápai nevű maffiózó betonja.

(csönd)

Evvel is megvolnánk.

(csönd)

Ezt a huszadik századot, ezt valahogy elcsesztem.

(kis csönd)

Lucifer! Mindenségemben működjél tovább... De bűnhődésed végtelen leend szünetlen látva, hogy mit rontani vágyol, szép és nemesnek új csírája lesz.

(csönd)

Ügyelő. Kéretem Janis Joplin névre hallgató teremtményemet.

(megszólal a Mercedes Benz)

Hallgatlak, lányom.

(Joplin énekel)

Meglesz, lányom. Minden, amit kérsz. A nevetést kérem még egyszer.

(Joplin-nevetés)

Rémült és vidám. Ez az ember. *(újra Joplin; Úr a közönséghez)* Tud itt valaki énekelni? ■ ■ ■

F Ü G G Ö N Y

■ **Esterházy Péter** (1950): író. Legutóbb megjelent kötete: *Egyszerű történet vessző száz oldal – a Márk-változat* (Magvető, 2014). A most közölt darab a Szlovák Nemzeti Színház fölkerésére készült. A bemutatót novemberre tervezik.

Esterházy Péter budai otthonában felolvassa *Mercedes Benz* c. darabjának első változatát, 2015. február 9. (Szigeti László felvételei)

